

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
ŚWIĘTOKRZYSKIE

EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Ozaczenie sprawy: TK. 4210-11/2010

Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia

POSTĘPOWANIE O UDZIELENIE ZAMÓWIENIA PUBLICZNEGO
W TERMINIE PRZETARGU NIEOGRANICZONEGO na:

Wykonanie i montaż indywidualnych tablic informacyjnych
dla zadania wynikającego z realizacji projektu p.n.
„Turystyczna i gospodarcza kampania
promocyjna Powiatu Kieleckiego”

Zamawiający:
Powiat Kielecki
Al. IX Wieków Kielce 3, 25-516 Kielce
Tel. 0 41 342 13 07, fax. 041 344 28 25
e-mail: starostwo@powiat.kielce.pl
NIP: 9591645790, REGON: 291009372
Strona internetowa Zamawiającego: WWW.bip.powiat.kielce.pl

STAROSTA
Zenon Janus

Kielce, dnia 26.05.2010r.

.....
/zatwierdził/

**Specyfikacja Istotnych Warunków
Zamówienia (SIWZ)**

1. Nazwa i adres zamawiającego

Zamawiający:	Starostwo Powiatowe w Kielcach Al. IX Wieków Kielc 3 25-516 Kielce tel.: (041) 342 14 36 fax: (041) 344 28 25 WWW.powiat.kielce.pl Email.krzyzanowska.w@powiat.kielce.pl
Prowadzący postępowanie:	Biuro Usługowo-Doradcze Zamówienia Publiczne Bez Ryzyka Kostomłoty I nr 175A 26-085 Miedziana Góra Tel. 606-2306-214

2. Tryb udzielenia zamówienia

Postępowanie jest prowadzone w celu udzielenia zamówienia w trybie **PRZETARGU NIEOGRANICZONEGO** na podstawie art. 39 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych, Dz. U. 2007, Nr 223, poz. 1655 z późniejszymi zmianami).

Wartość szacunkowa zamówienia nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 193 000 EURO.

3. Opis przedmiotu zamówienia

Wykonanie i montaż indywidualnych tablic informacyjnych
dla zadania wynikającego z realizacji projektu p.n.
„Turystyczna i gospodarcza kampania
promocyjna Powiatu Kieleckiego”

3.1. Przedmiot zamówienia (charakterystyka):

Przedmiotem zamówienia jest wykonanie 31 szt. tablic informacyjnych wraz z montażem w miejscach wskazanych w SIWZ wg niżej podanego opisu;

3.1.1. Opis wykonania konstrukcji tablicy informacyjnej;

Konstrukcja musi nawiązywać do tradycyjnej architektury regionu świętokrzyskiego i detalach wykonania tablic należy uwzględnić;

Konstrukcja drewniana - drewno klasy WAO-3 Zadaszenie wykonane w pięciu sorach - dwustronnie

Zadaszenie tablicy - gont świętokrzyski typu „szkudła” łupany w ząbek, co drugi w pierwszym sorze prosty; każdy następny w ząbek, gont o szerokości 6-14 cm.

Zadaszenie wykończone grzebieniem

Szczyty zadaszenia wykonane na zasadzie odwróconej jodełki wykończone falbankami.

W szczycie umieszczone elementy ozdobne w postaci „krzyża”

W kalenicy w części nośnej słupów umieszczone elementy ozdobne - „króle”

Słupy nośne frezowane na krawędziach na wysokości montażu tablicy

konstrukcja drewniana jak i gont zabezpieczona przezroczystym impregnatem do drewna zawierającym aktywne środki przeciw pleśniowe i przeciw gnilne o zawartości części stałych około 11 % objętości przy gęstości względnej 0,82 kg/l. Zawartość lotnych części organicznych 650 +/- 30 g/l.

Przed malowaniem zasadniczym kolorem TVT 5077 według karty kolorów Valtti Colpr gont musi naturalnie spatynować (okres patynowania nie mniej niż 3 miesiące)

Rozmiar tablicy - 200 x 120 (cm) w układzie poziomym Rozmiar konstrukcji powinien się zamknąć w wymiarach 360 cm od poziomu gruntu szerokość 245cm

Montaż w gruncie za pomocą konstrukcji metalowych

Wykonawca do oferty musi dołączyć projekt techniczny wykonawczy z opisami

pokazujący wykonanie tablic i montażu do podłoża. W projekcje na rysunkach

szczegółowych należy rozrysować elementy szczegółów wskazanych w opisie i sposób mocowania tablic do podłoża.

DANE TABLICY

Tablica wykonana na blasze alu-ocynk grubości # 0,7 mm na konstrukcji szkieletowej wykonanej z profilu zamkniętego 30 x 20 mm zamaskowanych ćwierć wałkiem.

Na części frontowej tablicy należy umieścić dostarczony przez Zamawiającego na nośniku CD projekt graficzny, który należy wykonać przez wydruki wykonane metodą druku w ploterze atramentowym, tuszami solventowymi.

Druk na atestowanych foliach europejskich. Wydruk dodatkowo zabezpieczony laminatem anty - grafitii (folia bezpieczna 200 um)

Parametry techniczne folii antygrafiti

Współczynnik zacienienia 0,92

% całkowitej energii słonecznej zatrzymanej 19,00

% całkowitej energii słonecznej odbitej 10,00

% absorpcji całkowitej energii słonecznej 15,00

% transmisji całkowitej energii słonecznej 75,00

% odbicia światła widzialnego 11,00

% transmisji światła widzialnego 85,00

% odbicia promieniowania ultrafioletowego do 7,00

Wytrzymałość na odklejenie (funt/cal) 5-7 lb/cal

Siła rozciągająca przy przerwaniu 25,000

Wydłużenie przy przerwaniu 150 %

Wykonawca przed wydrukiem do wersji graficznej otrzymanej, będzie zobowiązany dodać tekst, który przetłumaczy na język angielski i niemiecki.

Informacje z dostarczonego projektu graficznego, które należy przetłumaczyć;

Bieliny

Chałupa w Kakoninie

Chałupę wybudował około roku 1820 Wojciech Samiec. Po zawarciu małżeństwa z mieszkanką Kakonina Teklą Iwanówną, objął on po rodzicach panny młodej, średniorolne gospodarstwo. Charakterystyczny dla wsi świętokrzyskich drewniany budynek mieszkalny, ma wejście od frontu i trzy pomieszczenia w typowym układzie sień-izba-komora. Chałupa posiada ściany wykonane z belek jodłowych i czterospadowy dach kryty gontem. Budynek ma wymiary 12,5 x 6,15 metra i wchodzi w skład gospodarstwa złożonego dodatkowo z obory i stodoły. Pierwotnie budynek osadzono na podmurówce z kamienia polnego, łączonego gliną, na której leżą dębowe bale podwaliny - tzw. "przyciesie". Szczeliny między belkami ścian upchano leśnym mchem i polepiono gliną wymieszaną z plewami. Izba posiada podłogę i powałę wykonaną z desek jodłowych, natomiast w sieni i komorze "polepę" glinianą. Wnętrze chałupy, odtworzone na podstawie badań etnograficznych i archiwalnych, przedstawia materialne warunki życia średniozamożnej rodziny rolniczej z przełomu XIX i XX wieku. W budynku mieszkała rodzina złożona z ośmiu osób: dwojga gospodarzy, czwórki dzieci i dziadków. Izba

mieszkalna chałupy była pod koniec XIX wieku pomieszczeniem wielofunkcyjnym, gdzie przygotowywano jedzenie dla ludzi, karmę dla inwentarza. Domownikom wystarczały dwa, bądź trzy łóżka. Kołyskę dla małego dziecka podwieszano u "stragarza" na linach konopnych. We wnęce pieca ogrzewczego, gdzie zazwyczaj przechowywano drewno opałowe urządzano sporadycznie gniazda dla kur. W chałupie urządzenia ogniowe składają się z trzonu kuchennego zaopatrzonego w "blachy" z "fajerkami", pieca chlebowego oraz pieca ogrzewczego z obszernym "zapieckiem", przeznaczonym do spania w zimie. W sieni widoczny jest komin z charakterystyczną wnęką, gdzie wstawiano trójnog metalowy zwany "dynarkiem" i gotowano jedzenie na otwartym ogniu. Pod powałą na ścianie naprzeciw drzwi wejściowych wieszano w rzędzie obrazy religijne, pochylone pod kątem. Ilość i jakość obrazów świadczyła o pozycji społecznej gospodarza. Pod nimi zawieszano dodatkowo małe "obrazicki" owalne lub kwadratowe. Obrazy przystrajano bibułkowymi koronami i kwiatami. Wystrój izby uzupełniają ławy, stół z figurą Matki Boskiej i "kwiatonami" bibułkowymi, malowana skrzynia z Bielin oraz prosty kredens w formie otwartych półek na naczynia. Komora w chałupie służyła do przechowywania mąki, kapusty, mleka, narzędzi rzemieślniczych, tkackich itp. Funkcje magazynowe pełnił także strych. Przed chałupą urządzono tradycyjny wiejski warzywno - kwiatowy ogródek przydomowy, otoczony płotem wyplatany z gałęzi.

Bodzentyń

1. Ruiny Zamku

Miasto Bodzentyń założył biskup Bodzęty (Bodzanta) herbu Poraj w 1355 roku przenosząc tu siedzibę dworu myśliwskiego z Tarczka. Początkowo na miejscu obecnego zamku powstał zameczek drewniany. Budowla ta szybko uległa zniszczeniu i następca Bodzęta biskup Florian z Mokrska jeszcze przed 1380 rokiem zbudował murowany gotycki zamek, lokalną rezydencję biskupów krakowskich. Zamek znajduje się na wysokiej skarpie, którą opływa rzeka Psarka i jest połączony z fortyfikacjami miejskimi. 19 czerwca 1410 roku na zamku przebywał Władysław Jagiełło, który powracał z jednej ze swych pielgrzymek na Święty Krzyż. Król przyjął tu posłów pomorskich. Prawdopodobnie w związku z uszkodzeniami spowodowanymi przez pożar w 1413r., który strawił drewnianą zabudowę Bodzentyń biskup Zbigniew Oleśnicki przebudował zamek, któremu nadano wówczas bardziej regularny plan oraz od strony północnej wzniesiono skrzydło mieszkalne. W końcu XV wieku kardynał Fryderyk Jagiellończyk dobudował wschodnie skrzydło. Prace budowlane kontynuowali w ciągu XVI wieku kolejni biskupi: Jan Konarski, Piotr Tomicki oraz Franciszek Krasieński, którzy stopniowo nadawali całości cechy stylu renesansowego. Biskup Piotr Myszkowski w roku 1581 dokonał przekształcenia pierwotnie gotyckiej budowli w prawdziwie renesansową rezydencję. Pracami budowlanymi kierował włoski architekt Jan Balcer, którego wkład docenił Piotr Myszkowski nadając jemu i jego żonie przywilej założenia ogrodu na przedmieściu Bodzentyń. Ostatnia duża przebudowa miała miejsce w XVII wieku. Powstało wtedy skrzydło południowe. Budowę prowadzili kolejno biskupi: Jakub Zadzik, Piotr Gembicki, Piotr Tylicki, Marcin Szyszkowski i Andrzej Trzebicki. Po blisko 80 latach prace ukończył biskup Jan Małachowski, który swój herb Nałęcz umieścił w nadprożach okien. Zamkowi nadano wówczas formę barokową, o planie w kształcie zbliżonym do podkowy. Z przedzamcza wprowadzała na dziedziniec zamkowy brama z czerwonego piaskowca zachowana do dziś, poprzedzona murowanym mostem. Dziedziniec z trzech stron obejmowały trzykondygnacyjne skrzydła nakryte uskokowym dachem. Wschodni ryzalit zwieńczała renesansowa attyka. Przejście między skrzydłami zamku umożliwił krużganek, który od strony dziedzińca biegł wzdłuż wszystkich kondygnacji środkowego skrzydła.

W połowie XVIII wieku pracował przy ozdabianiu zamku architekt Jakub Fontana. Ostatnim - u schyłku XVIII wieku - władcą pałacu był biskup Sołtyk. W 1789 roku dobra duchowne przejęło państwo, wobec czego zamek został opuszczony, następnie przekształcono go na spichlerz i szpital wojskowy, który mieścił się tu do 1814 roku, potem jednak zamek ostatecznie opuszczono. W tym okresie, zamek nie był jeszcze ruiną. W kilku salach były jeszcze urządzone przez mieszczan Bodzentyń bale. Następnie do końca XIX wieku z zamku czerpano budulec, co spowodowało ogromne zniszczenia. W 1902 roku obiekt uznano za zabytek podlegający ochronie.

Na zamkowym wzgórzu pozostały jedynie fragmenty ścian, ponad otworami okiennymi widać tarcze herbowe z herbem Słepowron biskupa Krasińskiego i wspomniany herb Nałęcz biskupa Jana Małachowskiego. Pozostał też dość wyraźny zarys całego pałacu. Z zamkiem związana jest mroczna historia. Kiedy biskupstwo krakowskie objął Jakub Zadzik w podziemiach zamkowych więził arian i kalwinów. Podobno jednego z nich biskup zamknął w lochach razem z jego "heretyckimi księgami" i tak długo morzył głodem, aż ten zjadł je. Innym więźniem był ksiądz Kazimierz Bełza, za ogołocenie kościoła myślenickiego ze złotych ozdób zawieszonych na ołtarzach i przechowywanych w skarbcu.

2. Święta Katarzyna

Źródełko św. Franciszka.

Początki miejscowości sięgają XIV wieku. Wówczas to w środku Puszczy Jodłowej osiadł jako pustelnik rycerz Waclawek, który w 1399 r. zbudował kościół pod wezwaniem św. Katarzyny. Cała osada przyjęła nazwę od patronki, której rzeźba – uznana za cudowną i wykonana ponoć z czarnego drewna pochodzącego z Afryki – znajdowała się w klasztorze Bernardynów, wybudowanym w XV w. Od początku XIX wieku w klasztorze przebywają Bernardynki, które podporządkowują się surowej regule ograniczającej kontakty ze światem zewnętrznym. Podróżni zaczęli przybywać do Świętej Katarzyny zwłaszcza od 1910 r., kiedy to w wiosce założono pierwsze na terenie Królestwa Polskiego schronisko turystyczne.

Przy podejściu na Łysicę znajduje się tu drewniana kapliczka i źródło św. Franciszka. Woda ma słony smak, z dna wydobywają się gazy, Woda według wierzeń ma leczyć choroby oczu, szczególnie zapalenie spojówek. Wiąże się to z legendą o dwóch siostrach, które miały mieszkać w zamku na szczycie Łysicy. Kiedy przybył tu piękny król i zakochał się w dobrej i pięknej Agacie, starsza siostra postanowiła zgładzić konkurentkę. Zbrodni zapobiegła zesłana przez Opatrzność gwałtowna burza. Pioruny roztrzaskały zamek, a pod murami – które utworzyły na Łysicy rumowiska skalne zwane gołoborzami – zginęła starsza siostra. Agata zapłakała wtedy rzewnymi łzami, które spłynęły w dół i u stóp góry utworzyły obfite źródło.

Do dziś w dni świąteczne po nabożeństwie przy źródle można spotkać osoby przemawiające wodą oczu. Źródło od dawien dawna ma stałą temperaturę i nigdy nie zamarza.

Powyżej źródła stoi XIX wieczna drewniana kapliczka, będąca przykładem budownictwa świętokrzyskiego.

Łysica i droga na Łysicę

Łysica to najwyższy szczyt Gór Świętokrzyskich o wysokości 612 m n.p.m. Znajduje się w obszarze ochrony ścisłej Świętokrzyskiego Parku Narodowego, jest całkowicie porośnięta lasem. W partiach szczytowych rośnie jodła, a poniżej las jodłowo-bukowy. Na stoku południowym, na wysokości ok. 590 m, położone jest niewielkie torfowisko. Na stoku północnym znajdują się liczne źródła strumieni. Szczyt Łysicy chroniony jest w rezerwacie o tej samej nazwie - "Łysica".

Łysica należy do Korony Gór Polski, jest jej najniższym szczytem. Góra ma dwa wierzchołki - wschodni nazywany jest Skałą Agaty lub Zamczyskiem. Wznosi się na wysokość 608 m n.p.m. Jest to skalna grań o długości ok. pół kilometra. Na wyższym, zachodnim, wierzchołku (612 m n.p.m.) znajduje się pamiątkowy krzyż z 1930 r. oraz wieża triangulacyjna. Łysica zbudowana jest z kwarcytów i łupków kambryjskich. Od strony północnej i południowej szczyt otaczają gołoborza - bezleśny obszar kwarcytowych rumowisk skalnych. Powstały one około 500 milionów lat temu, wskutek kruszenia skał przez zamarzającą wodę w zimnym klimacie epoki lodowcowej. Grubość rumowisk sięga kilkunastu metrów.

Wejście na górę jest łatwe. Najkrótszy – czerwony szlak - wiedzie ze Świętej Katarzyny i liczy około 2,5 kilometra. Droga na szczyt prowadzi cały czas lasem. Idzie się około 45 minut. Początek szlaku znajduje się na ulicy Kieleckiej, w pobliżu klasztoru i kapliczki Żeromskiego. Słynny pisarz 2 sierpnia 1882 r. razem z Janem Strożeckim wszedł na Łysicę, a w drodze powrotnej koledzy wyryli „autografy” na ścianie starej kapliczki. Postać Żeromskiego przypomina ponadto pomnik na skrzyżowaniu szlaków turystycznych, a przy drodze, na skraju parku narodowego, stoi obelisk wystawiony przed wojną przez uczennice gimnazjum kieleckiego. Umieszczono na nim zdanie z „Puszczy Jodłowej” - ostatniego utworu Stefana Żeromskiego: „Puszcza jest niczyja – nie

moja, ani twoja, ani nasza, jeno boża, święta". Szutrową drogą dochodzi się do skraju Świętokrzyskiego Parku Narodowego Dalej szlak prowadzi do skrzyżowania leśnych dróg, przy których stoi pomnik Stefana Żeromskiego. Dalej jest polana z kapliczką i źródłem św. Franciszka. Od tego miejsca droga zaczyna piąć się w górę cały czas wśród buków i jodeł. W pobliżu szczytu Łysicy pojawiają się bloki skalne i zaczyna się gołoborze. Z Łysicy szlak prowadzi dalej grzbietem Łysogór do kapliczki św. Mikołaja .

3. Wykus

Rezerwat przyrody Wykus utworzony w 1978 roku. Zajmuje powierzchnię 53 ha, jest to rezerwat leśny. Ustanowiony z uwagi na ochronę lasów i borów mieszanych o charakterze naturalnym oraz historycznych miejsc pamięci narodowej. Rezerwat położony jest w północnej części Pasma Sieradowickiego, na zachodnim zboczu wzniesienia Wykus (326 m n.p.m.), wśród rozległego kompleksu Lasów Siekierzyńskich. Obszar rezerwatu obejmuje teren o dużej różnorodności morfologicznej. Wschodnia część jest pagórkowata, zachodnia równinna, a wzdłuż strumienia (dopływ rzeki Łubianki) płynącego skrajem rezerwatu, teren jest lekko wklęsły i podmokły. W skład rezerwatu wchodzi lasy i bory mieszane o cechach lasu naturalnego z udziałem sosny, jodły, brzozy, grabu, świerka, olszy i osiki. Wiek drzewostanów waha się od 70 do 100 lat z pojedynczymi egzemplarzami jodły dochodzącymi do 140 lat. Pod okapem drzew w warstwie podrostów, nalotów i podszytów rosną klony, dęby, jesiony, buki, lipy, wierzby a z gatunków krzewiastych: bez koralowy i czarny, leszczyna oraz trzmielina. W bogatym i różnorodnym runie występuje ok. 30 gatunków roślin, a wśród nich gatunki objęte ochroną : wawrzynek wilczczyko, widłak wroniec, przylaszczka pospolita, żywiec cebulkowy. Na terenie rezerwatu znajdują się liczne miejsca upamiętniające zdarzenia historyczne z okresu powstania styczniowego oraz II wojny światowej.

Polana na wzgórzu Wykus w latach 1943-1944 była bazą partyzancką oddziałów słynnego dowódcy partyzanckiego Jana Piwnika „Ponurego”. Tu odbywały się koncentracje oddziałów, wchodzących w skład Zgrupowań, stąd partyzanci wychodzili na liczne akcje przeciwko okupantom. Jesienią 1943 roku rozegrało się tutaj kilka zaciętych walk z Niemcami, po których pozostały liczne mogiły. Na miejscu dawnego obozowiska znajduje się kapliczka z obrazem Matki Bożej z Wykusu, patronki Świętokrzyskich Zgrupowań Armii Krajowej.

Chęciny

1. Jaskinia Raj

Jaskinia Raj – krasowa jaskinia położona jest na terenie rezerwatu przyrody nieożywionej „Jaskinia Raj”. Jako datę odkrycia przyjmuje się rok 1963. Znaleźli ją okoliczni mieszkańcy (Feliks Wawrzeńczyk, Józef Kopeć) podczas pozyskiwania kamienia do celów budowlanych. Łączna długość korytarzy wynosi 240 m. Panuje w niej temperatura 8-10° C, a wilgotność wynosi 95%. Początki Jaskini Raj sięgają ok 350 mln wstecz (dewon). Tereny obecnego województwa świętokrzyskiego zalewało ciepłe i płytkie morze. Sprzyjało to rozwojowi rafy koralowej. Koralowce które obumierały, spadały na dno i stworzyły warstwę wapienną, którą po cofnięciu się morza przez kilka kolejnych milionów lat drążyły wody deszczowe. Jej pierwszymi mieszkańcami były zwierzęta, m.in. mamuty, lisy pierwotne, niedźwiedzie, renifery. Ok 50 tysięcy lat temu zamieszkali ją neandertalczyki. Potwierdziły to znalezione 633 wyroby (m.in. narzędzia, wygładzone kamienie). Nazwę nadali w 1964 uczniowie Technikum Geologicznego z Krakowa. Zachwyceni jej pięknem oraz bogactwem nacieków nazwali jaskinię Rajem. Wejście do jaskini znajduje się na zboczu Czerwonej Góry, na wzniesieniu Malik w Paśmie Bolechowickim (Wzgórza Chęcińskie), na wysokości około 270 m n.p.m. W jaskini możemy obejrzeć różne formy naciekowe takie jak stalaktyty (w różnej fazie rozwoju), stalagmity, kolumny naciekowe i perły jaskiniowe, jezioro i pola ryżowe. Długość trasy udostępnionej do zwiedzania wynosi 180 m. W Jaskini zimuje kilka gatunków nietoperzy. Znajdziemy gacka brunatnego, nocka dużego, gacka szarego. Jaskinia Raj jest uważana za jedną z najpiękniejszych w Polsce.

2. Zamek

Zamek Królewski w Chęcinach został wzniesiony na wzgórzu o wysokości 360 m. n.p.m. na przełomie XIII i XIV w. za czasów panowania Władysława Łokietka. Jako inicjatorów tego przedsięwzięcia najczęściej wymienia się króla czeskiego Wacława II, biskupa

Krakowa Jana Muskatę, Mikołaja Sieciesławowicza herbu Odrowąż czy też Władysława Łokietka (przed koronacją). Przez wiele lat zamek pełnił funkcję ważnego ośrodka militarnego, administracyjnego i politycznego. Odbywały się tu zjazdy rycerstwa jazdy rycerstwa w latach: 1310, 1318, 1331, 1333. Na okres wojny z Krzyżakami został w nim zdeponowany skarbiec gnieźnieński. Po śmierci Łokietka pieczę nad twierdzą przejął Kazimierz Wielki. Rozbudował on zamek, czyniąc z niego potężną fortecę, niezdobytą twierdzą przez kolejne 250 lat. Pełnił on również funkcję więzienia. Osadzonymi tu byli m.in. Andrzej Wingold – brat Władysława Jagiełły, Michał Kuchmeister von Sternberg – późniejszy wielki mistrz krzyżacki oraz jeńcy krzyżaccy po bitwie pod Grunwaldem. W kolejnych latach zamek zamieszkiwany był przez Elżbietę Łokietkównę – siostrę Kazimierza Wielkiego, żonę Władysława Jagiełły - Zofię Holszańską z synem Władysławem Warneńczykiem, żonę Zygmunta Starego - królową Bonę. W 1607 r. zamek został zdobyty i spalony przez rokoszan zebrańskich. W 1610 r. za sprawą Stanisława Branickiego zamek na krótko okres odzyskał swój blask z przed paru lat. Niestety podczas potopu szwedzkiego w 1655 r. twierdza została podstępnie zdobyta i zniszczona przez Szwedów, a w 1657 r. przez oddziały Rakoczego. W roku 1707 zamek został opuszczony przez ostatnich mieszkańców. Podczas zaborów Austriacy nakazali jego rozbiórkę, a miejscowi wieśniacy traktowali go jako darmowe źródło materiału budowlanego. Podczas pierwszej wojny światowej została zniszczona przez Austriaków jedna z wież. Rosjanie wykorzystywali ją jako punkt obserwacyjny. Po zakończeniu drugiej wojny światowej zamek został wpisany na listę zabytków i udostępniony do zwiedzania. Legendy podają, że w lochach zamkowych znajdują się skarby Królowej Bony, która w pośpiechu opuściła zamek w 1556r.

3. Muzealna Izba Górnictwa Kruszcowego w Miedziance

Historia wsi Miedzianka położonej u podnóża góry o tej samej nazwie od wieków związana jest z górnictwem.

Muzealna Izba Górnictwa Kruszcowego otwarta została w budynku po zlikwidowanej szkole podstawowej w 2008 roku. Muzeum poświęcone jest dziejom górnictwa i hutnictwa regionu chęcińskiego. W dwóch salach zgromadzono wiele cennych górniczych pamiątek, skamieniałości i minerały, głównie te zawierające miedź. Są tam m.in. narzędzia używane w kopalni, zapalniki i lonty do kruszących skały materiałów wybuchowych, a także eksponaty z miedzi. Oprócz wystawy historycznej przedstawiającej rozwój górnictwa podziemnego, można zobaczyć ekspozycję dedykowaną górnictwu odkrywkowemu.

Przed wejściem do „Muzeum” zostało urządzone lapidarium z wapieniami i piaskowcami. Można tu również zobaczyć maszyny używane dawniej w górnictwie powierzchniowym. Eksponaty znajdujące się w Miedziance zostały przekazane z Kieleckich Kopalni Surowców Mineralnych, z firmy NORDKALK oraz od prywatnych kolekcjonerów, a także z kopalni śląskich.

W Miedziance i w jej okolicy wydobywano rudy miedzi już w czasach średniowiecza, a niewykluczone, że także w starożytności. W 1478 roku król Kazimierz Jagiellończyk wydał pozwolenie żupnikowi chęcińskiemu Janowi Karasiowi na założenie huty miedzi we wsi Polichno. Górnikami byli specjaliści sprowadzani z Węgier i Niemiec, a na przełomie XVIII i XIX wieku oraz w okresie pierwszej wojny światowej także Austriacy. Kopalnia funkcjonowała do 1954 roku funkcjonowała kopalnia. Pozostała po niej metalowa konstrukcja wieży nad głębokim na 60 m szybem Piotr, z którym łączyły się podziemne korytarze. Zarośnięte i częściowo zasypane wejście do szybu, od którego sztolnie prowadziły pod samą górę Miedziankę znajduje się sto kilkadziesiąt metrów od dawnej szkoły. Podziemne korytarze, obecnie częściowo zalane wodą, mają kilka kilometrów długości. Planowane jest utworzenie tu podziemnej trasy turystycznej. Dojechać tu można od Chęciny przez Polichno lub od Piekoszowa przez Rykoszyn. Przez wieś prowadzi żółty szlak turystyczny Wierna Rzeka - Chęciny. Jadąc od strony Chęciny w kierunku Zajączkowa w Miedziance należy skręcić w prawo (w miejscu skrzyżowania znajduje się tablica informacyjna). Muzealna Izba Górnictwa Kruszcowego jest czynna od poniedziałku do soboty w godz. 10-18.

Chmielnik

1. Sanktuarium Matki Bożej w Piotrkowicach

Piotrkowice, to jedno z najstarszych sanktuariów Matki Bożej w Polsce. Wieś należała w przeszłości do rodzin Maleszowskich, Rokszyczych, Krasińskich i Tarnowskich. Ci ostatni

wybudowali tutaj w XVIII w. klasycystyczny zespół pałacowy pod nazwą Tarnoskała. Wokół rozległego dziedzińca na wzgórzu po lewej stronie drogi wzniesiono cztery pałacowe pawilony. Na północnym stoku rozciągał się park z imponującymi sosnami i dębami, a cały kompleks otoczony został murem z kamienia. Już w połowie XIV wieku Piotrkowice miały drewniany kościół parafialny. W 1559 r. na jego miejscu został zbudowany nowy kościół murowany z kamienia ufundowany przez notariusza ziemskiego Pawła Olszowskiego. Miejscowe podania mówią, że w początku XVII wieku ówczesny proboszcz Piotrkowic kazał zorać pole wokół stojącej na gruntach plebańskich figury Męki Pańskiej. W ziemi gospodarz zobaczył małą figurkę Matki Bożej Niepokalanej. Proboszcz umieścił znaną figurkę przy figurze Męki Pańskiej. Gdy miejscowa dziedziczka Zofia Rokszycka modliła się pod figurą, została cudownie uzdrowiona. W dowód wdzięczności zbudowała drewniany kościół i klasztor, a następnie sprowadziła do Piotrkowic ojców bernardynów. W ten sposób obok kościoła parafialnego powstało Sanktuarium Matki Bożej Loretańskiej. W 1652 roku zbudowany został w miejsce drewnianego murowany kościół, w którym umieszczono cudowną figurkę wraz z gotycką statua Matki Bożej przywiezioną z kościoła parafialnego św. Stanisława. Wewnątrz kościoła możemy zobaczyć ciekawy ołtarz główny, po bokach którego były przejścia do zakonnego chóru. Warto zwrócić uwagę na ołtarze św. Izydora, św. Anny i św. Franciszka oraz ołtarz Ukrzyżowanego Chrystusa i ambonę w kształcie okrętu, na którą wchodzi się z krążanku klasztornego.

Po ponad stu latach - w 1776 roku - wybudowano w Piotrkowicach kaplicę loretańską. W kaplicy jest pomieszczenie o wymiarach 9,5 m na 4 m, które miało oddawać wiernie wielkość domku Świętej Rodziny. W bocznych skrzydłach są bramki dla pielgrzymów, którzy na kolanach obchodzą wokół ołtarz. Dwie figury Matki Bożej znalazły miejsce właśnie w nowej kaplicy. Gotycka figura Matki Bożej z kościoła parafialnego znajduje się w ołtarzowej wnęce, natomiast mała figurka Matki Bożej Niepokalanej (wyorana z ziemi) umieszczona została w ozdobnym relikwiarzu. Sanktuarium i parafia ze swoim kościołem parafialnym św. Stanisława istniały przez stulecia osobno. W okresie zaborów bernardyni musieli opuścić Piotrkowice. Sanktuarium objęli wtedy redemptoryści, których po 10 latach również przepędzono za to, że prowadzili działalność społeczną. Kiedy nie remontowany kościół św. Stanisława zaczął podupadać, parafię przeniesiono do kościoła pobernardyńskiego. Dotychczasowy kościół parafialny przeznaczono na kaplicę cmentarną. Kościół i klasztor były poważnie zniszczone przez pożar a następnie odbudowane w XIX wieku. W 1970 roku parafię w Piotrkowicach przejęli karmelici bosy, którzy do dziś sprawują opiekę nad sanktuarium.

Sanktuarium Matki Bożej Loretańskiej, nawiązuje duchowo do tradycji słynnego sanktuarium w Loreto. Uwieńczeniem wielowiekowego przywiązania ludu Bożego do Matki Bożej Loretańskiej była koronacja łaskami słynącej figury. Dokonał jej 7 września 1958 r. Ks. Bp Czesław Kaczmarek, ordynariusz kielecki. W dniu 8 września - dzień Narodzenia Matki Bożej, tradycyjnie tu zwanym Matki Boskiej Siewnej pielgrzymi biorą udział w uroczystej odpustowej mszy świętej. Przed ołtarz przynoszą wieńce dożynkowe by pobłogosławione kłosa zmieszać potem z siewnym ziarnem, co w przyszłym roku ma przynieść dobry plon.

Daleszyce

Park Cisowsko- Orłowiński

Cisowsko-Orłowiński Park Krajobrazowy znajduje się w całości na terenie powiatu kieleckiego. Zajmuje fragment Pasma Cisowskiego, Pasma Orłowińskiego i Pasma Ociesęckiego Gór Świętokrzyskich, które należą do gmin Daleszyce, Bieliny, Górnio, Łągów, Pierzchnica i Raków. Pod względem różnorodności botanicznej przewyższa on nawet Świętokrzyski Park Narodowy. Największym bogactwem środowiska przyrodniczego jest szata roślinna, a wśród niej lasy, w których wyróżniono większość nizinnych typów siedliskowych: od boru suchego do olsu. Stwierdzono obecność ponad 70 gatunków roślin chronionych. Wielką osobliwością są zespoły roślinności torfowiskowej, chronione w rezerwach „Białe Ługi” i „Słopiec”. Charakter pierwotny zachowały rezerwy „Zamczysko” i „Cisów”. Lasy stanowią ostoję dla różnorodnej fauny, reprezentowanej m. in. przez łosie i cietrzewie. Stwierdzono tu obecność zięby jer – ptaka charakterystycznego dla tajgi. W 1985 r. teren parku wybrano do reintrodukcji (powrotu do miejsc gdzie dawniej żył) bobra w województwie świętokrzyskim.

Na terenie parku występują odsłonięcia skał paleozoicznych, zawierające unikatowe skamieniałości. Grupują się one głównie w okolicy Widełek, Barda, Zalesia (skały pochodzenia wulkanicznego) i Łagowa (dewońskie ryby pancerne).

Wielką wartością parku są również obiekty kulturowe. Zalicza się do nich zabytkowe układy urbanistyczne Daleszyc, Dębna, Łagowa i Rakowa. Interesujące kościoły znajdują się Bardzie, Cisowie, Daleszycach, Drogowcach, Rakowie, Skorzeszycach, Szumsku i Zbelutce Starej. Przetrwwały liczne zabytkowe budowle ziemiańskie i chłopskie.

Górno

1. Leszczyny

Kościół w Leszczynach

Późnorenesansowy kościół pod wezwaniem świętego Jacka, wybudowany w 1610 roku, ufundowany przez biskupa krakowskiego Piotra Tylickiego. Częściowo zniszczony w pożarze z 1896 roku został odbudowany w 1897 lecz dość mocno przekształcony. Zatarciu uległa jego pierwotna, późnorenesansowa architektura. Pojawiły się elementy neogotyckie, szczególnie widoczne na dobudowanej w końcu XIX stulecia od zachodu nieproporcjonalnie wysokiej wieży. Ołtarze kościoła pochodzą z XIX wieku. Na ołtarzu głównym umieszczony jest barokowy krucyfiks z XVII wieku. W jednym z bocznych ołtarzy znajduje się obraz świętego Jacka z XVIII wieku. Leszczyński kościół jest orientowany. Wymurowany jest z kamienia i otynkowany. Pierwotnie podobno był on jednonawowy, ale obecnie korpus ma trzy przykryte sklepieniami nawy. Od wschodu do korpusu dostawione jest prostokątne prezbiterium, a przy nim zakrystia. Od zachodu świątynię zamyka wieża – dominująca w krajobrazie .

W kościele znajduje się pamiątkowa tablica poświęcona rodzicom Stefana Żeromskiego, którzy zostali pochowani na miejscowym cmentarzu. Matka pisarza- Józefa z Katerlów Żeromska zmarła w Ciekotach 16 sierpnia 1879 roku. Ojciec Wincenty zmarł 22 września 1883 roku.

2. Krajno - punkt widokowy

Góry Świętokrzyskie to obok Sudetów najstarsze polskie góry położone w centralnej części Wyżyny Kieleckiej. Porośnięte są lasami jodłowymi i bukowymi. Nazwa gór pochodzi od relikwii Krzyża Świętego przechowywanych w klasztorze na Łysej Górze. Góry Świętokrzyskie to kraina niewysokich pasm górskich oddzielonych rozległymi dolinami, w których leniwie płyną rzeki. W skład Gór Świętokrzyskich wchodzi kilkanaście pasm. Są one położone równolegle do siebie, ciągnąc się z zachodu na wschód. Główną oś stanowi ciąg pasm o długości ok. 70 km. W jego skład wchodzi od zachodu: Pasma Dobrzeszowskie, Pasma Oblęgorskie, Wzgórza Tumlińskie, Pasma Masłowskie, Łysogóry oraz Pasma Jeleniowskie, które kończy się w okolicach Opatowa. Pasma przecinane są przełomami rzek: Łosośnej, Bobrzy, Lubrzanki i Słupianki. Na południe od Łysogór znajduje się Pasma Bielińskie. Na południe od pasma głównego, oddzielony od niego Padołem Kielecko-Łagowskim, położony jest ciąg pasm, w skład którego wchodzi pasma: Zgórskie, Postowickie, Dymińskie, Daleszyckie, Cisowskie, Brzechowskie, Orłowińskie i Wygiełzowskie. Na północ od Pasma Wygiełzowskiego znajduje się Pasma Iwaniskie. Na południe od Pasma Orłowińskiego położone jest Pasma Ociesęckie. Na południowy zachód od Pasma Dymińskiego rozciągają się pasma Zelejowskie i Chęcińskie, rozdzielone Doliną Chęcińską. Na zachód od Chęcin położone są dwa niewielkie pasma: Grzywy Korzeczkowskie i Grząby Bolmińskie. Na północny wschód od Chęcin znajduje się natomiast Pasma Bolechowickie. Na północ od pasma głównego rozciąga się Pasma Klonowskie, w którego wschodniej części znajduje się kilka samotnych wzniesień (m.in. Góra Chełmowa). Dalej na północ położone jest Pasma Sieradowickie. Na terenie Kielc oraz w ich okolicach znajduje się Pasma Kadzielniańskie.

Najwyższymi szczytami Gór Świętokrzyskich są: Łysica (612 m n.p.m.), Święty Krzyż (595 m n.p.m.), Szczytniak (554 m n.p.m.), Jeleniowska Góra (537 m n.p.m.), Klonówka - Kamień (473 m n.p.m.), Wesołówka (469 m n.p.m.), Bukowa Góra (467 m n.p.m.), Truskolaska (452 m n.p.m.), Miejska Góra (428 m n.p.m.), Trójeczna Góra (361 m n.p.m.) Trzon Gór Świętokrzyskich stanowi tzw. pasmo główne, składające się z Pasma Jeleniowskiego, Łysogór i Pasma Masłowskiego. Łysogóry, w całości objęte są ochroną w postaci Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Charakterystyczne dla krajobrazu najwyższych partii gór są strome stoki, głęboko wcięte doliny, skałki ostańcowe i gołoborza. Klimat Gór Świętokrzyskich jest nieco ostrzejszy w porównaniu z okolicznymi

terenami leżącymi niżej. Różnice te najbardziej uwidaczniają się w Łysogórach, czyli najwyższym paśmie Gór Świętokrzyskich.

Łagów

Jaskinia Zbójnicka

Jaskinia Zbójnicka, to jedna z większych i najdawniej poznanych jaskiń świętokrzyskich. Wymieniają ją przewodniki z końca XIX wieku, jako Jaskinię Łagowską. Jest położona w bardzo urokliwym wąwozie Dule, który jest światowej sławy odkrywką czarnych wapieni dewońskich z bogatą fauną głowonogów.

Od okresu międzywojennego jaskinia znana jest szeroko i często odwiedzana przez turystów. Ma około 160 metrów długości. Położona jest na wysokości ok. 312 m n.p.m. Legendy mówią, że była wykorzystywana przez zbójców, napadających na kupieckie karawany, które często odwiedzały Łagów.

Otwór jaskini jest trójkątny, ma wysokość 2,7 m, szerokość 3,5 m. i wprowadza do obszernego, poziomego korytarza wstępnego. W jego stropie występują liczne szczeliny krasowe i kominki. Korytarz łączy się z Dużą Salą z ciasnymi rurkami krasowymi w ścianach, ta część jest ogólnie dostępna dla turystów, dalsze jej obszary można zobaczyć posiadając odpowiedni ekwipunek. Do dalszych partii jaskini prowadzi wąskie przejście w lewej ścianie sali. Kilkumetrowy, niski kanał krasowy łączy Dużą Salę ze studnią o głębokości 5 m. Nad studnią, dwoma przejściami w stropie kanału dochodzi się do Sali Naciekowej, w której widnieją kolumny i polewy naciekowe, stalaktyty, stalagmity zbudowane przede wszystkim ze stwardniałego mleka wapiennego. Idąc niżej napotykamy studnię krasową o głębokości około 5 m, przechodząc nad nią docieramy do Małej Sali, w drodze do Dolnej Komory, z której odchodzi kanion jako korytarz przechodni do ostatniej części górotworu, Płaskiej Sali leżącej na głębokości ok. 17 m. Jest to najniższy punkt jaskini. W jaskini odnaleziono ceramikę pochodzącą z XI lub XII wieku.

Masłów

Żeromszczyzna - tak nazwano miejsce w Ciekotach, u stóp Góry Radostowej, gdzie w dworcu nad stawem mieszkali Józefa i Wincenty Żeromscy - rodzice Stefana Żeromskiego. Osiedli tu w czerwcu roku 1871, gdy przyszły pisarz miał siedem lat. Było to miejsce szczęśliwego dzieciństwa, które z sentymentem wspominał zawsze w swoich utworach. Tak dworek opisał Żeromski w Urodzie życia: „Dworek mały, bielony, nieforemny, złamany w sobie. Ściany jego śnieżne widniały pod nawisłym czarnym dachem. Dzikie wino obrastało ganek. W tyle dworu rosły cztery lipy prastare, z boku grusza olbrzymia rozpościerała nad dachem konary. Całe obejście było wygradzone płótem pleciakiem z jodłowych spławin, co nadawało miejscu charakter porządku i czystości. Przed oknami i w tyle domu było mnóstwo kwiatów, nagietek, bratków, lewkonii. Wielkie krzaki klematisów na białych ścianach pięknie się odznaczały. Wygracowane ścieżki biegły w różnych kierunkach i prowadziły do furtek, w ogród na zboczu góry. W głębi ogrodu, na dole stał samotny wielki modrzew. (...) Mieszkanie było małe, złożone z paru izb zupełnie prostych, wapnem bielonych. Dziwiły pod tą niską powałą wykwintniejsze meble i sprzęty, które się tam znalazły”.

W miejscu gdzie stał dwór obecnie znajduje się pamiątkowa płyta poświęcona pisarzowi. Najbliższe otoczenie zagospodarowano jako miejsce wypoczynku. Po śmierci Wincentego Żeromskiego dwór i majątek przeszły w inne ręce. Od 1905 aż do 1972 roku - Żeromszczyzna należała do szczególnie zasłużonej dla Polski i regionu- rodziny Rostkowskich. Marcin i Antoni Rostkowscy wpisali się chlubnie w dzieje walki o niepodległość jako żołnierze Legionów i Armii Krajowej. Ostatni właściciele Żeromszczyzny ofiarowali ją harcerzom z Kieleckiej Chorągwi ZHP im. Stefana Żeromskiego. Dzięki harcerzom Żeromszczyzna wypiękniała i ożyła. Chcąc przywrócić pierwotny wygląd otoczenia reaktywowano zbiornik wodny na rzece Lubrzance. Zalew w Ciekotach na Żeromszczyźnie jest niewielkim, urokliwym zbiornikiem przy trasie Kielce - Święta Katarzyna. Jest tu niestrzeżone kąpielisko i mała gastronomia. W pobliżu znajdują się także mały amfiteatr, na którego scenie latem odbywają się różnie regionalne imprezy. Ciekoty są punktem początkowym niebieskiej ścieżki rowerowej prowadzącej do Woli Kopcowej oraz niebieskiej ścieżki rowerowej prowadzącej do Dąbrowy. Przez

wieś przechodzi niebieski szlak turystyczny im. E. Wołoszyna z Wąchocka do Cedzyny oraz czerwony szlak rowerowy z Cedzyny do Nowej Słupi.

Na Żeromszczyźnie powstaje obecnie „Szklany Dom”, nawiązujący w formie architektonicznej do literackiej wizji Stefana Żeromskiego, który ma stać się centrum kulturalno-edukacyjnym.

Miedziana Góra

1. Zakład Wielkopiecowy w Bobrzy - mur oporowy

W Bobrzy, nad rzeką o tej samej nazwie, zbudowano pierwszy na ziemiach polskich wielki piec hutniczy i cztery fryszerki już w latach 1610 - 1623. Kuźnice działały wykorzystując rudę żelaza z pobliskich kopalni. W początkach XVII wieku zakłady w Bobrzy podupadły, lecz w pierwszej połowie XIX wieku ponownie postanowiono zbudować tu zakład składający się z pięciu wielkich pieców i kuźni. W planach było stworzenie w tym miejscu ogromnego Zakładu Wielkopiecowego, lecz niestety powódź w 1828 roku, a następnie wybuch Powstania Listopadowego przerwały prace, których już nigdy nie dokończono. Zamiast olbrzymiej huty surówki żelaza powstały rządowe zakłady kowalско-metalowe. Śladem wielkiej inwestycji jest wielkich rozmiarów mur oporowy oraz fragmenty hali fabrycznej, służącej jako przygotowalnia wsadu do wielkich pieców. W latach 1831 - 1873 hala fabryczna była własnością Zakładów Górniczych Okręgu Wschodniego, administratorem był Bank Polski. Około 1847 roku halę przebudowano na warsztaty ręczno-kowalskie. Zachowały się także ruiny składu na węgiel usytuowanego na ogromnym tarasie, zbudowanego z czerwonej cegły oraz z łomów czerwonego piaskowca na zaprawie wapiennej.

Mur oporowy wybudowany został w latach 1826-1831, według projektu Franciszka Lempego w celu wzmocnienia skarpy górnego poziomu zakładu, na którym znajdowały się budynki fabryczne. Zbudowano go z łomów czerwonego piaskowca na zaprawie wapiennej. Obiekt tworzą dwa równoległe mury z nieregularnie ułożonych łomów, wypełnione grubym kamieniem. Jego długość wynosi ponad 500 m, szerokość podstawy ok. 5 m, szerokość korony ok. 3,5 m oraz maksymalna wysokość ok. 15 m.

Mur oporowy przez lata ulegał dewastacji. Fundamenty podmywał staw, materiał budowlany wybierała z niego okoliczna ludność. Zabytek odnawiano dwukrotnie pod koniec lat pięćdziesiątych i w latach 1979-1980.

Po kopalniach rud pozostały hałdy i otwory szybowe, a o tradycjach górniczych przypomina również osiemnastowieczna kapliczka św. Barbary.

Pierwotny wygląd muru, po pracach konserwacyjno-rekonstrukcyjnych, zachowany jest przy południowo-wschodnim narożu. Pozostałe fragmenty muru są w postępującej ruinie.

2. Tor samochodowy

Tor Kielce – pierwszy tor wyścigowy w Polsce został zbudowany w 1977 roku w Miedzianej Górze. Inicjatorem pomysłu budowy toru był prezes Automobilklubu kieleckiego Włodzimierz Wójcikiewicz, a projektantem Józef Marcinkowski. Za realizację projektu odpowiedzialny był Antoni Faryna fachowiec od budowy dróg. Budowa trwała rok. Uroczyste otwarcie toru nastąpiło 26 czerwca 1977 roku. Pierwotnie tor liczył 3000 metrów długości, a od września 1978 roku liczy 4160 metrów tzw. duża pętla - kręty, nieużywany, prowadzący przez las odcinek drogi łączący tor z drogą krajową nr 74 (odcinek 1500 metrów). Mała pętla liczy 1140 metrów. W 1983 roku dobudowano tor kartingowy o długości 840 metrów. Na torze odbywają się wyścigi o charakterze zarówno krajowym, jak i międzynarodowym.

W skład toru wchodzi również motel, kemping, budynek administracyjny, muzeum modeli samochodów i baza szkoleniowa dla ratownictwa drogowego. Na terenie ośrodka od początku lat osiemdziesiątych organizowana jest giełda samochodowa, która jest jedną z największych i według opinii wielu klientów, jedną z najlepiej zorganizowanych w Polsce.

Obecnie cały wielofunkcyjny kompleks obiektów nazywa się "Moto-raj".

Mniów

Stachura

Punkt Edukacji Przyrodniczej

W 2008 roku przy Szkole Podstawowej w miejscowości Stachura (15 km na północny - zachód od Kielc) powstał Punkt Edukacji Przyrodniczej. Placówka podzielona jest na trzy

części. W części pierwszej zapoznać się można z przedstawioną na tablicach okoliczną fauną i florą. Tu również znajdują się stoły i ławy służące jako miejsce wykładów i prelekcji, oraz miejsce na ognisko. Część druga poświęcona jest pszczelarstwu i bartnictwu - zapomnianemu rzemiosłu dawnych Słowian, poprzedzającemu dzisiejsze pszczelarstwo. Zobaczyć tu można kilka starych uli, oraz zawieszoną na drzewie sosnową kłodę - poprzedniczkę współczesnych uli. W trzeciej części punktu usytuowane są: ogródek dla trzmieli i motyli, remiza dla ptaków i pełen kwitnących zawilców fragment lasu. Jest to teren przeznaczony do prowadzenia praktycznych zajęć przyrodniczych. Wokół rozciąga się przepiękna panorama Gór Świętokrzyskich. W trakcie zajęć na ścieżkach odbyć można krótkie wycieczki po polach, łąkach i lasach. W pobliżu znajdują się trzy udostępnione do zwiedzania leśne rezerваты przyrody. Dwa z nich („Barania Góra” i „Perzowa Góra”) chronią fragmenty Puszczy Świętokrzyskiej i pozostałości przedchrześcijańskich miejsc kultu słowiańskich mieszkańców tych ziem. Na terenie trzeciego („Górna Krasna”) ochronie podlegają rozległe bagna i podmokłe łąki.

Ule kłodowe wyparły powszechnie występujące w puszczy barcie. Stosowano wówczas kłody-stojaki lub kłody leżaki. Upatrzone w tym celu drzewa ścinano w zimie. Zazwyczaj były to drzewa próchniejące, gdyż tylko takie zapewniały pszczołom ciepło. Ule najczęściej wykonane były z lipy, buka i jodły. Drzewa odzierano z kory i wygładzano jego powierzchnię. Ścięte drzewo cięto na kłody, zazwyczaj o wysokości 1,5 do 1,7 m i obciosywano pień z jednej strony. Następnie rozpoczynano dzieło dziupli za pomocą dłuta, ciosła i młota. Przy pomocy świrdrów wiercono otwory wlotowe w kłodzie. Kształty otworów były różne, o średnicy od 3 do 5 cm. Otwory te były umieszczane we wgłębieniach o różnych kształtach wykonanych dłutem. Takie wgłębienie chroniło przed deszczem oraz ułatwiało pszczołom start i wlatywanie do ula. Czasami we wgłębieniu występowała deszczułka w formie półki dogodnej dla wylotów pszczół lub osłony wlotu przed deszczem.

Gniazdo kłody zamykane było grubą deską zwaną dłużycą lub poprzednio wyciętym z kłody kawałkiem drzewa. W jesieni szpary pomiędzy deską a kłodą zatykano mchem i gliną. Daszki uli kłodowych były najczęściej dwu i jednospadowe, kryte drewnianym gontem. Spotykane były też daszki stożkowe również kryte gontem. Ule kłodowe wg starych przekazów pasieczników posiadały wiele zalet. Były one dostatecznie ciepłe na trudne warunki zimowli pszczół w terenach górskich, rzadkością były więc straty rojów w okresie zimy. Natomiast ich wadą była uciążliwa praca przy pozyskiwaniu miodu i niemożliwość kontrolowania roju poprzez utrudniony wgląd do środka gniazda. Ule kłodowe stawiano najczęściej na kamieniach i drewnianych belkach. Rzadko były one pokrywane farbą lub zdobione. Wynikało to z indywidualnych upodobań pasiecznika. W celu zabezpieczenia przed zwierzyną ule na pasieczysku były otoczone ogrodzeniem drewnianym o różnej konstrukcji.

Morawica

1. Ośrodek Tradycji Garncarstwa w Chałupkach

Ośrodek Tradycji Garncarstwa w Chałupkach jest jedynym ośrodkiem w Polsce, gdzie można zapoznać się z dziejami i technikami wyrobu naczyń glinianych. Chałupki to niewielka wieś słynąca z wielowiekowych tradycji garncarskich. Początki garncarstwa sięgają tu połowy XVI wieku. Umiejętności toczenia garnków przekazywano z pokolenia na pokolenie. Jeszcze przed II wojną światową w Chałupkach istniało 69 warsztatów garncarskich. Naczynia i figurki wyrabiane w Chałupkach cieszyły się dużym zainteresowaniem. Inicjatywa budowy placówki etnograficznej w Chałupkach prezentującej dzieje i techniki wyrobu naczyń glinianych w ośrodku garncarstwa w Chałupkach pierwszy raz pojawiła się na początku lat 70-ych, kiedy liczba warsztatów garncarskich zaczęła gwałtownie spadać. Obiekt udało się uruchomić w 1998 roku. Wystawa w muzeum obrazuje dzieje garncarstwa ludowego w Chałupkach. Składa się z dwóch części: ekspozycyjnej, która prezentuje piękno miejscowych wyrobów glinianych produkowanych w warsztatach takich mistrzów jak Armańscy, Głuszkowie, Sowińscy, Możdżyńscy, Kuchnowie, Wojowie oraz części warsztatowej gdzie znajduje się autentyczny, dwukomorowy piec garncarski (z zademonstrowanym sposobem ułożenia

naczyń przygotowanych do wypału) oraz urządzenia i narzędzia niezbędne w procesie produkcji.

Ośrodek Tradycji Garncarstwa w Chałupkach czynny jest codziennie w godzinach od 10 do 16. W ostatnią niedzielę lipca organizuje "Chałupkowe Garcynki" – garncarski festyn folklorystyczny połączony z prezentacją pracy garncarzy i kiermaszem wyrobów glinianych

2. Kościół w Brzezinach

Parafia Brzeziny powstała w 1440 roku i wtedy też rozpoczęto budowę drewnianego kościoła pod wezwaniem Wszystkich Świętych i Wniebowzięcia NMP. W 1640 roku zbudowany został nowy kościół murowany, który konsekrował w 1675 roku biskup krakowski Andrzej Trzebicki. Tablica konsekracji wbudowana jest w ścianie obok ołtarza. W roku 1870 stary kościół został rozbudowany. Przedłużono nawę, dobudowana została trzykondygnacyjna wieża z hełmem oraz dzwonnica. Wystrój elewacji jest neobarokowy. Prezbiterium kościoła jest niższe i węższe od nawy. W kościele znajdują się trzy ołtarze. W 1857 roku na miejscu dawnego stanął nowy Wielki Ołtarz, w którym umieszczony jest stary obraz ze szkoły bizantyjskiej Matki Boskiej z Dzieciątkiem na ręku. Na zasuwie jest kopia obrazu Wszystkich Sw. – Stachowicza. Na miejsce dwóch dawnych ołtarzy bocznych św. Jana i św. Anny – w 1864 r. wzniesione zostały dwa nowe. W 1873 r. sprowadzony został ołtarz od sióstr franciszkanek z Chęciny, a drugi boczny złożono z części dwóch poprzednich. W latach od 1956-1966 wykonano przy kościele prace renowacyjne. W 1965 r. kościół otrzymał nową polichromię i odnowiono Wielki Ołtarz. W latach 1995-2006 zostały odnowione figury Chrystusa Króla i NMP znajdujące się na placu kościelnym, wykonano alejki, uporządkowano cmentarz, zmieniono pokrycie dachu na części kościoła, poprawiono zewnętrzną elewację, odrestaurowano sztandary procesyjne i dokonano obicia ławek. W parafii czczone są relikwie św. Teresy od Dzieciątka Jezus i bł. Karoliny Kózki. Były tu również relikwie drzewa Krzyża Świętego, zostały jednak zniszczone przez włamywaczy w ubiegłym stuleciu.

3. Kościół p.w. Św. Mikołaja w Lisowie

Kościół ten pochodzi z przełomu XVI/XVII wieku, choć istnienie parafii datuje się dużo wcześniej, bo już w 1119 roku. Dzieje budowli sakralnych tej parafii są niezwykle, bo mimo wielu uszkodzeń, pożarów, nie zrezygnowano z budowy świątyni w tych okolicach. W 1440 roku Lisów posiadał drewniany kościół p.w. Świętego Andrzeja. Niestety nie zachowały się żadne dokumenty potwierdzające, kiedy był budowany i konsekrowany. Po roku 1500 rozpoczęła się budowa murowanego kościoła w stylu gotyckim. We wrześniu 1680 roku biskup krakowski wydał polecenie zakonserwowania bocznych ołtarzy w kościele. W 1740 roku kościół uległ pożarowi, ale już w roku 1746 odbudowano go dzięki staraniom ks. Jana Kantego Dymuchowskiego, który tego dokonał na własny koszt. Inwentarz z 1783 roku podaje, że rocznicę poświęcenia świątyni obchodzono w pierwszą niedzielę po Świętym Michale. Już wtedy patronem parafii był Święty Mikołaj. W latach 1912 - 1913 ks. Józef Kozerski dobudował prezbiterium, kaplice boczne, ołtarz oraz w częściach dobudowanych położył posadzkę. W 1923 roku kościół został konsekrowany przez biskupa ordynariusza kieleckiego Augustyna Łosińskiego. W 1945 roku w czasie wielkiej bitwy pancerniej kościół został poważnie uszkodzony, a plebania spalona. Odbudowa świątyni prowadzona przez ks. Antoniego Zagałę trwała do 1978 roku. Staraniem ks. Juliana Cioska do 1982 roku zostało odnowione wnętrze kościoła. W 1993 roku dzięki działalności ks. Czesława Krzyszkowskiego, obecnego proboszcza wykonano nowe tynki zewnętrzne i odnowiono mur wokół kościoła. Kościół w Lisowie w obecnej postaci jest murowany, z kamienia, tynkowany, w bryle bezstylowy, od zachodu barokowa wieża, wewnątrz późnobarokowe. We wnętrzu kościoła widoczne prezbiterium ze sklepieniem krzyżowym. Ołtarz główny późnobarokowy z drugiej połowy XVIII w. Po lewej stronie wewnątrz kościoła znajdują się dwie kaplice: pierwsza to kaplica Matki Boskiej Częstochowskiej z lat 1912 - 1913, a druga Świętej Barbary z 1656 roku ufundowana przez Gabriela Krasińskiego. W ołtarzu głównym widoczna figura Świętej Barbary. Na ścianach umieszczone są epitafia rodziny Krasińskich, a w podziemiach kościoła znajduje się krypta grobowa. Wewnątrz kościoła po prawej stronie znajdują się

dwie kaplice. Jedna - Świętego Józefa z lat 1912 - 1913, druga - Świętego Jana Chrzciciela z XVIII wieku.

Nowa Słupia

1. Piecowisko w Nowej Słupi

Dymarka – dawny piec hutniczy, w którym przez redukcję tlenkowych rud żelaza za pomocą węgla drzewnego otrzymywano żelazo w postaci gąbczastej, zawierającej żużel. Piec ten posiadał część dolną (kotlinkę) o średnicy około 50 cm, która wkopana była w ziemię. Przedłużeniem kotlinki był szyb. Do jego budowy używano lessu i krótko ciętej słomy. Powietrze do niego dochodziło przez otwory znajdujące się w dolnej części szybu. Do wytopu żelaza potrzebne były trzy zasadnicze składniki: węgiel drzewny, ruda żelaza i powietrze. Dymarkę wypełniano naprzemiennymi warstwami okruszków rudy, węgla drzewnego i kamienia wapiennego. Temperatura w piecu osiągała 1300°C. Czas wytopu wynosił kilkanaście godzin. Po ostygnięciu dymarka została rozbijana. Wyjmovaną z niej łupkę - do 20 kg z jednego pieca. Żelazo nadające się do wyrobu narzędzi, broni itp. uzyskiwano przez usunięcie z łupki żużla na drodze wielokrotnego obtapiania i przekuwania. W miejscu rozbicia pieca, w kotlinie zostawał produkt uboczny – żużel. Przetrwały one w ziemi kilkaset lat. Odkrytki piecowisk na terenach ziemi świętokrzyskiej miały postać setek kłoców żużla w układzie dwójkowym, trójkowym a także niekiedy czwórkowym. Historia okręgu górniczo-hutniczego na tym terenie sięga około II wieku przed naszą erą. Ośrodek starożytnego hutnictwa został odkryty przez profesora Mieczysława Radwana. W 1967 roku po raz pierwszy widzowie mogli obejrzeć wytopy żelaza. W Nowej Słupi znajduje się Muzeum Starożytnego Hutnictwa Świętokrzyskiego, Jest ono jedyną tego typu placówką w Polsce. Znajdują się w nim fragmenty oryginalnych pieców hutniczych - dymarek z pierwszych wieków naszej ery. Co roku w sierpniu odbywają się Dymarki Świętokrzyskie, czyli pokazy tradycyjnego wytopu żelaza. Wytopy prowadzone są pod okiem archeologów i metalurgów.

2. Święty Krzyż

Miejsce kultu religijnego związane z przechowywanymi w klasztorze relikwiami drzewa Krzyż Świętego. Według legendy relikwie zostały przywiezione do Polski przez Emeryka, który otrzymał od ojca relikwie Świętego Krzyża. Miały go strzec w podróży. Węgierski królewicz będąc w gościnie na dworze Bolesława Chrobrego, wyruszył na polowanie. Nagle Emerykowi ukazał się olbrzymi jeleni. W pogoni za nim księżę oddalił się od orszaku. Jeleń wpadł w gęste zarośla, a jego rogi zaplątały się w gałęziach. Królewicz wyciągnął strzałę, napiął łuk i nagle między rogami jelenia ukazał się świecący krzyż. Księciu ukazał się anioł, który wskazał mu drogę do budowanego właśnie klasztoru i nakazał tam złożyć relikwie Świętego Krzyża. Od tego czasu do klasztoru zaczęły przybywać pielgrzymki. Zaczęto nazywać klasztor świętokrzyskim. Relikwie Świętego Krzyża przechowywane są we współczesnym tabernakulum umieszczonym w marmurowym XVII-wiecznym ołtarzu. Święty Krzyż przez kilkaset lat był najważniejszym sanktuarium w Polsce. Pielgrzymowali tu zwykli ludzie oraz biskupi, możne rody, królowie. Władysław Jagiełło pielgrzymował z Nowej Słupi do klasztoru pieszo siedem razy. Modlił się w nim przed bitwą pod Grunwaldem. Również siedem razy przybywał tu Kazimierz Jagiellończyk. W klasztorze znajduje się kaplica Olesińskich, a w niej złożone jest z mumifikowane ciało. Długo uważano, że to zwłoki księcia Jeremiego Wiśniowieckiego, jednak nie ma potwierdzonych dowodów na to. W murach klasztoru znajdowała się biblioteka i skryptorium, gdzie zakonnicy przepisywali księgi. W związku z częstymi rabunkami i najbardziej cenne księgi zostały zrabowane. Najstarszym utworem pisanym w języku polskim są znalezione „Kazania Świętokrzyskie” przepisane w XIV wieku. W 1863 roku w czasie powstania styczniowego klasztor stał się kwaterą powstańców. Następnie stał się jednym z najcięższych więzień w kraju. Przybywał w nim m.in. Stefan Bandera. W czasie II wojny światowej Niemcy urządzili obóz jeniecki w którym w cierpieniach zmarło ok. 6 tysięcy jeńców radzieckich. W 1936 roku przybyli tutaj zakonnicy Misjonarze Oblaci Marii Niepokalanej. Od zakończenia II wojny światowej trwa odbudowa Klasztoru. Mimo wielu klęsk narodowych w których klasztor był niszczonej przez najeźdźców, zawsze udało się go odbudować.

Piekoszów

1. Ruiny pałacu Tarłów w Podzamczu Piekoszowskim

Tajemnicze ruiny pałacu w Podzamczu Piekoszowskim owiane dodatkowo legendą znajdującego się gdzieś w pobliżu wielkiego skarbu, już w początku XX wieku stały się turystyczną atrakcją powiatu kieleckiego. Stare pałacowe mury imponują wielkością i architektonicznym rozmachem. Każdy kto przy nich staje, zadaje sobie nieodmiennie to samo pytanie: skąd wzięły się na odludziu, kto zdecydował się na budowę tutaj pałacu, dorównującego wielkością pałacowi biskupów krakowskich.

Na początku XVII wieku okolice Piekoszowa stały się własnością Tarłów - jednego z najbogatszych w Polsce rodów magnackich. Prawdopodobnie, to Jan Aleksander Tarło, wojewoda lubelski, a od 1665 roku także wojewoda sandomierski, postanowił obok wsi Piekoszów wybudować rezydencję godną jego drugiej żony - księżniczki Anny Czartoryskiej. Legenda mówi wprawdzie, że wojewoda uniósł się honorem, gdy biskup Zadzik gburowato odrzucił jego zaproszenie do odwiedzin słowami, że do byle chałup nie podróżuje i postanowił wybudować pałac równy biskupiemu, ale to tylko legenda. Faktem jest jednak, że pałac Tarły przypomina pałac kielecki - ma zwartą bryłę i cztery wieże po bokach.

Jego projektantem i budowniczym był Tomasz Poncini, ten sam, budował pałac w Kielcach, a przy budowie pracowali także robotnicy wykonujący wcześniej roboty przy pałacu biskupim. Roboty rozpoczęto w 1649 roku, a ukończono prawdopodobnie w 1655, tuż przed najazdem Szwedów na Polskę. Wojewoda Tarło zyskał wspaniałą rezydencję w stylu włoskim, godną jego pozycji społecznej.

Budowa pałacu kosztowała wojewodę Tarłę 30 wsi. Widać stać go było na to. Inna legenda mówi, że księżna Czartoryska zażądała, by powieźć ją do pałacu saniami. A ponieważ było lato wojewoda Tarło kazał całą drogę wysypać solą i zaprząć konie do sań. Później majątek i pozycja Tarłów herbu Topór podupadły. Siedziba w Piekoszowie pozostawała w rękach Tarłów do 1842 roku, kiedy to dobra piekoszowskie nabył Kazimierz Sosnowski. Już wtedy pałacowy budynek był zaniedbany, woda ciekła przez dach. Około 1860 roku pałac spalił się i pomimo prób jego odbudowy, nigdy nie powrócił do dawnej świetności i powoli chylił się ku ruinie. Próbę odbudowy podjął jeden z kolejnych właścicieli architekt Aleksander Kozłowski, ale zdążył odremontować tylko pół budynku. Gdy zmarł, pałac odziedziczyła rodzina Dobrzańskich. Po II wojnie światowej pałac przeszedł pod zarząd państwa. Były oczywiście plany odbudowy pałacu z przeznaczeniem na ośrodek szkoleniowy, ale nic z nich nie wyszło. Udało się tylko zabezpieczyć ruiny przed dewastacją oraz wyremontować kilka niewielkich pomieszczeń na parterze.

Podobno Adam Tarło wojewoda lubelski ukrył gdzieś w okolicy siedem beczek złota, zebranych na ratowanie Rzeczypospolitej po śmierci Augusta II. Tarło był wtedy zwolennikiem Stanisława Leszczyńskiego, został też dowódcą wojsk konfederacji dzikowskiej. Pieniądze zebrano na potrzeby armii przeciw Augustowi. Adam Tarło nie zdążył powiedzieć, gdzie jest skarb, bo zginął nagle w pojedynku. Skarbu szukała najpierw rodzina, a potem - kto chciał, to tylko zaszkodziło pałacowi. Jedynym konkretnym znaleziskiem były butelki z bardzo starym winem, odkopane przed I wojną światową.

2.Rezerwat Cholesiowa Jama

Rezerwat Chelosiowa Jama w Jaworzni jest od 1991 roku pomnikiem przyrody nieożywionej. Powierzchnia rezerwatu wynosi blisko 26 hektarów. Na jego terenie w starym nieczynnym już kamieniołomie, w którym wydobywano wapienie dewońskie, znajduje się krasowa jaskinia Chelosiowa Jama, której początki sięgają okresów dewońskich. Jej długość wynosi ok 4 kilometry i jest to poza Tatrami najdłuższa i jedna z najpiękniejszych jaskiń w Polsce. Znajduje się w niej rozległy system korytarzy oraz wielkich komór. Największa z nich ma 50 metrów długości i jest to jedna z największych komór znanych w Polsce. W jaskini znajduje się bogata i oryginalna szata naciekowa oraz ciekawe formy namuliskowe, m.in. czarne konkracje manganowe. Na terenie jaskini zimuje ok 200 nietoperzy. Do jaskini prowadzą cztery wejścia. Dwa górne odkryte na początku lat 60-ych XX wieku prowadzą do Jaskini Jaworznickiej, a dwa dolne odkryte dziesięć lat później prowadzą do głównej części jaskini. Ze względu na wartość naukową jest ona zamknięta dla masowego zwiedzania.

Pierzchnica

Kościół pod wezwaniem św. Wawrzyńca w Drugni

Pierwszy Kościół pod wezwaniem św. Wawrzyńca i św. Zygmunta Króla, został zbudowany w Drugni w XV wieku. W 1617 roku plebania i kościół spaliły się. W tym samym miejscu został wybudowany nowy modrzewiowy kościół, który przetrwał do 1876 roku. Wtedy to został zniszczony przez pożar, który wybuchł 19 kwietnia w wielki piątek od świec palących się przy grobie Pana Jezusa. Obecny kościół został wybudowany jeszcze w tym samym roku przez księdza Piotra Szczepańskiego w miejscu spalonej świątyni. W prezbiterium zachowała się ściana z XV wieku z portalem prowadzącym do zakrystii. We wnętrzach kościoła zobaczyć można obraz Matki Bożej Drugnińskiej oraz barokowy krucyfiks.

Raków

Kościół w Drogowlach

Kościół w Drogowlach pod wezwaniem św. Andrzeja jest kościołem filialnym parafii rakowskiej. Pochodzi z lat ok. 1620-1630. Powstał w czasach gdy w Rakowie diominowali arianie, a katolików było bardzo mało. Ufundował go i uposażył biskup krakowski Andrzej Lipski, a budowę dokończyli wykonawcy jego testamentu: Jakub Zadzik, który był wówczas biskupem chełmskim, wielki kanclerz, Jan Lipski proboszcz krakowski, opat wąchocki, referendarz królestwa, Andrzej Łukomski, kanonik krakowski, Aleksander Brzeski, dziekan włocławski i Świętosław Lipski. Kościół w Drogowlach stał się nową parafią dla mieszkańców wsi Drogowli, miasta Rakowa i osady Dębno”.

Dwa kościoły Rakowa zaczęto wznosić później, w 1640 roku. Od początku XIX wieku kościół w Drogowlach jest filia parafii w Rakowiei. Był w początku XX wieku, ale doznał poważnych uszkodzeń podczas działań wojennych w 1945 roku pozostawał zrujnowany aż do odrestaurowania w 1980.

Kościół zbudowano go z kamienia i otynkowano. Ma dwuprzęsłową nawę i węższe jednoprzęsłowego prezbiterium, zakończone absydą. Nawę nakrywa płaski strop (takie rozwiązanie znajdowało się tu od początku), a nad prezbiterium jest sklepienie kolebkowe. Ściany od zewnątrz wzmocnione są szkarpami. Na późnorenesansowym portalu fasady późnorenesansowy widnieje herb biskupa Zadzika – Korab.

Sitkówka Nowiny

Szewce

Pomnik w Szewcach upamiętnia bitwę oddziałów Armii Krajowej z Niemcami dnia 17 września 1944 roku.

Komendant Okręgu AK „Jodła” płk Jan Zientarski „Mieczysław” w dniu 16 sierpnia 1944 r. wydał rozkaz o koncentracji zgrupowań pułkowych i batalionowych do bitwy o Warszawę, wsparcie powstania warszawskiego. Oznaczało to przejście od akcji „Burza” do akcji „Zemsta” . Na froncie radziecko – niemieckim nastąpiła przerwa w działaniach wojennych. Linia frontu ustabilizowała się i Niemcy przystąpili do walki z oddziałami partyzanckimi, jakie przebywały na ziemi kieleckiej. Po analizie zaistniałej sytuacji płk Zientarski odwołał marsz oddziałów na Warszawę, rozkazał rozśrodkowanie jednostek i przejście do koncepcji „Burza”. W dniu 31 sierpnia podjęta została decyzja o rozwiązaniu koncentracji 2 DP Leg. AK w lasach suchedniowskich. Rozśrodkowane oddziały partyzanckie powracające w rejony formowania zmuszone były prowadzić walki z Niemcami przez cały wrzesień 1944 roku, a niekiedy do późnej jesieni. 8 września 3 i 2 Pułk Piechoty Legionów Armii Krajowej zajęły rejon lasów checińskich oddalonych. Drugi batalion dowodzony przez Antoniego Hedę „Szarego” zajął stanowiska w pobliżu miejscowości Szewce. W okolicy leśniczówki w Szewcach doszło do potyczki żołnierzy „Szarego” z grupą niemieckich żołnierzy co spowodowało odkrycie postoju oddziałów partyzanckich. W kilka godzin później nastąpił atak żołnierzy niemieckiego Wehrmachtu na pozycje partyzanckie. Była to jedna z największych potyczek partyzanckich. Walki trwały cały dzień. Była to zwycięska bitwa partyzantów, z których trzech zginęło i jedenastu odniosło rany. Niemcy stracili około 80 żołnierzy oraz wielu zostało rannych. Po bitwie 3 pp Leg. pomaszerował w kierunku Jędrzejowa.

Zagnańsk

1. Kościół w Zachełmiu

Kościół parafialny pod wezwaniem Św. Rozalii i Św. Marcina, został ufundowany w drugiej połowie XVII wieku przez biskupa krakowskiego Andrzeja Trzebickiego , którego herb „Łabędź” widnieje nad wejściem . Na przełomie XIX i XX wieku kościół został

powiększony od zachodu, a w latach 1947-1953 rozbudowany od wschodu. Zachowała się część nawy i ołtarze z rokokową dekoracją.

W świątyni jest przechowywana chorągiew noszona podczas manifestacji patriotyczno - religijnych, poprzedzających wybuch powstania styczniowego (od 1861 roku). W przedsionku umieszczone są tablice pamiątkowe poświęcone żołnierzom Narodowych Sił Zbrojnych walczących w czasie II wojny światowej w okolicach Zagnańska.

W pobliżu kościoła znajduje się dzwonnica z 1900 roku z tablicą upamiętniającą poległych w latach 1914-1921 mieszkańców parafii. Przy parkingu stoi na cokole kamienna figura św. Jana Nepomucena z 1774 roku.

Kościół usytuowany jest tuż obok zachełmskiego kamieniołomu, w którym w roku 2008 odkryto najstarsze na Ziemi ślady czworonożnych istot, tetrapodów sprzed 395 milionów lat.

2. Huta „Józef” w Samsonowie

Dzieje Samsonowa od dawna związane były z przeróbką żelaza. Już w 1584 roku istniała tu kuźnica Na początku XVII w. król Zygmunt III Waza sprowadził w Włoch hutników, którzy mieli rozwinąć produkcję żelaza na potrzeby wojska. Włosi zbudowali pierwsze na ziemiach polskich wielkie piece (w Bobrzy, w Cedzynie i Samsonowie) oraz zakłady przetwarzające surówkę tj. kuźnice i fryszerki. Produkowano w nich szyszaki, pancerze, piki, pałasze i broń palną.

W 1709 zakład z okolicznymi dobrami otrzymali biskupi krakowscy. Biskup Kajetan Siołtyk wybudował w Samsonowie drugi piec hutniczy. W 1789 zakłady przejęło państwo. W 1817 roku z inicjatywy Stanisława Staszica, rozpoczęto w Samsonowie budowę nowej huty. Powstał wielki piec, odlewnia, modelarnia i suszarnia. Nowoczesny zakład nazwano Hutą „Józef”. Produkował on około 800 ton surówki rocznie. Huta opalana była węglem drzewnym a siłą napędową wszystkich urządzeń była woda doprowadzana ze stawu. W 1829 roku zainstalowano maszynę parową, która napędzała miech. Zakład prowadził produkcję aż do pożaru w 1866 roku, który był wynikiem zemsty Rosjan z powodu prowadzonej produkcji broni dla powstańców. Zakładu już nie odbudowano ze względów ekonomicznych, gdy węgiel drzewny, który tu wykorzystywano okazał się znacznie droższym paliwem niż węgiel kamienny. Część istniejących jeszcze zabudowań fabrycznych zniszczyli Austriacy w czasie I wojny światowej.

Ruiny huty zostały zabezpieczone w latach 1981-1983 i udostępnione zwiedzającym. W Samsonowie na terenie dawnej huty można zobaczyć ruiny: wielkiego pieca, wieży wyciągowej i hal produkcyjnych.

Wspólny Słownik: CPV - 30195000-2

4. **Zamawiający nie dopuszcza składania ofert częściowych.**

5. **Zamawiający nie dopuszcza składania ofert wariantowych**

6. **Termin i miejsce wykonania przedmiotu zamówienia**

Termin wykonania – 45 dni od daty podpisania umowy.

Montaż tablic został wskazy w załączniku do SIWZ.

7. **Opis sposobu udziału w postępowaniu oraz opis sposobu dokonywania oceny spełnienia tych warunków:**

7.1 . Oferta zostanie uznana za spełniającą warunki, jeżeli będzie:

7.1.1 zgodna w kwestii sposobu jej przygotowania, oferowanego przedmiotu i warunków zamówienia ze wszystkimi wymogami niniejszej SIWZ,

7.1.2 złożona w wyznaczonym terminie składania ofert.

7.2. O udzielenie zamówienia mogą ubiegać się Wykonawcy, którzy złożą oświadczenie z art. 22 ust. 1 ustawy Pzp o spełnieniu warunków podmiotowych oraz **spełniają warunki, dotyczące;**

7.2.1 posiadania uprawnień do wykonywania określonej działalności lub czynności, jeżeli przepisy prawa nakładają obowiązek ich posiadania;

Na potwierdzenie należy złożyć oświadczenie, zgodnie z załącznikiem nr 2 do SIWZ.

7.2.2 posiadania wiedzy i doświadczenia;

Na potwierdzenie należy złożyć; Wykaz wykonanych usług o profilu odpowiadającemu przedmiotowi zamówienia w okresie ostatnich 3 lat a jeżeli okres prowadzenia działalności jest krótszy - w tym okresie z podaniem ich wartości oraz daty i miejsca wykonania dla przynajmniej 3 zakończonych usług polegającej na wykonaniu z montażem, zewnętrznych tablic informacyjnych o konstrukcji drewnianej o wartości min 50 tys. PLN. Do pozycji z wykazu musi być załączony dokument potwierdzający należyte wykonanie zamówienia.

7.2.3 dysponowania odpowiednim potencjałem technicznym oraz osobami zdolnymi do wykonania zamówienia;

Na potwierdzenie należy złożyć oświadczenie, zgodnie z załącznikiem nr 2 do SIWZ.

7.2.4 sytuacji ekonomicznej i finansowej.

Na potwierdzenie należy złożyć oświadczenie, zgodnie z załącznikiem nr 2 do SIWZ.

Uwaga; Wykonawca może polegać na wiedzy i doświadczeniu, potencjale technicznym, osobach zdolnych do wykonania zamówienia lub zdolnościach finansowych innych podmiotów, niezależnie od charakteru prawnego łączących go z nimi stosunków. Wykonawca w takiej sytuacji zobowiązany jest udowodnić zamawiającemu, iż będzie dysponował zasobami niezbędnymi do realizacji zamówienia, w szczególności przedstawiając w tym celu pisemne zobowiązanie tych podmiotów do oddania mu do dyspozycji niezbędnych zasobów na okres korzystania z nich przy wykonywaniu zamówienia.

7.2.5 Nie podlegają wykluczeniu.

W celu wykazania braku podstaw do wykluczenia z postępowania o udzielenie zamówienia wykonawcy w okolicznościach, o których mowa w art. 24 ust. 1 ustawy, zamawiający wymaga następujących dokumentów:

7.2.5.1 oświadczenia o braku podstaw do wykluczenia;

Jeżeli wykonawca wykazał spełnianie warunków podmiotowych, polegających na zasobach innych podmiotów na zasadach określonych w art. 26 ust. 2b ustawy, a podmioty te będą brały udział w realizacji części zamówienia, zamawiający żąda przedstawienia w odniesieniu do tych podmiotów dokumentów wymienionych w pkt. 7.2.5.

INFORMUJĘ, ŻE PRZEDSTAWIENIE DOKUMENTU LUB OŚWIADCZENIA NIEPRAWDZIWEGO WYCZERPUJE ZNAMIONA ART. 297 KK (wyłudzenie zamówienia publicznego- czyn zagrożony karną pozbawienie wolności do 5 lat)

7.3. W przypadku wnoszenia oferty wspólnej przez dwa lub więcej podmioty gospodarcze (konsorcja/spółki cywilne) oferta musi spełniać wymagania określone w art. 23 ustawy Prawo zamówień publicznych, w tym:

7.3.1 w przypadku konsorcjum, zgodnie z art. 23 ust.2 ustawy wykonawcy ustanawiają pełnomocnika do reprezentowania ich w postępowaniu o udzielenie zamówienia albo pełnomocnictwo do reprezentowania w postępowaniu i zawarcia umowy. W związku z powyższym niezbędne jest przedłożenie w ofercie dokumentu zawierającego pełnomocnictwo w celu ustalenia podmiotu uprawnionego do występowania w imieniu wykonawców w sposób umożliwiający ich identyfikację.

- 7.3.2 w stosunku do spółki cywilnej, zamawiający na zasadzie art. 25 ustawy, żąda przedłożenia w ofercie umowy spółki cywilnej, jako dokumentu niezbędnego do przeprowadzenia postępowania, wskazującego na sposób reprezentowania spółki. Jeżeli złożenie oferty i podpisanie umowy w sprawie zamówienia publicznego przekracza zakres czynności zwykłego zarządu spółki, a z treści umowy spółki nie wynika stosowne umocowanie danego wspólnika lub wspólników, dla ważności oferty wymagane jest jej podpisanie przez wszystkich wspólników albo wspólnika umocowanego w drodze odrębnej uchwały wspólników, stanowiącej załącznik do umowy spółki cywilnej bądź też przez pełnomocnika.
- 7.3.3 w przypadku składania ofert przez podmioty występujące wspólnie, warunki o których mowa w art. 22 ust. 1 ustawy podlegają sumowaniu.
- 7.3.4 W celu wykazania braku podstaw do wykluczenia z postępowania o udzielenie zamówienia na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy wymagane jest załączenie do oferty dokumenty dla każdego konsorcjanta oddzielnie,
- 7.4. Zamawiający dokona oceny spełnienia wymaganych warunków na podstawie załączonych do ofert dokumentów. Sposób dokonywania oceny spełnienia warunków wymaganych od Wykonawców oparty będzie na zasadzie: spełnia / nie spełnia

8. Wymagania dotyczące wadium

- 8.1. Zamawiający nie wymaga wniesienia wadium w przedmiotowym postępowaniu.

9. Zamówienia uzupełniające

- 9.1. Zamawiający nie przewiduje udzielenia zamówień uzupełniających.

10. Dodatkowe wymagania od Wykonawców:

- 10.1. Wykonawca, który zamierza powierzyć wykonanie część przedmiotu zamówienia innej firmie (podwykonawcy) jest zobowiązany do:
- 10.1.1. określenia w złożonej ofercie informacji jaki zakres przedmiotu zamówienia będzie realizowany przez podwykonawców.
- 10.1.2. przy realizacji zamówienia z udziałem podwykonawcy zastosowanie mają przepisy art. 738 kodeksu cywilnego.
- 10.2. Wykonawca ponosi pełną odpowiedzialność za realizację przedmiotu zamówienia przez podwykonawcę.
- 10.3. Wykonawca przed podpisaniem umowy, musi przedłożyć Zamawiającemu kopie umów ze wskazanymi w ofercie podwykonawcami, a w przypadku konsorcjum umowę regulującą wzajemną współpracę i zobowiązania jego członków.

11. Informacje dotyczące warunków składania ofert:

- 11.1. Niniejsza specyfikacja oraz wszystkie dokumenty do niej dołączone mogą być użyte jedynie w celu sporządzenia oferty.
- 11.2. Wykonawca przedstawia ofertę zgodnie z wymaganiami określonymi w niniejszej specyfikacji.
- 11.3. Wykonawca ponosi wszystkie koszty związane z przygotowaniem i złożeniem oferty.

12. Informacja o oświadczeniach i dokumentach, jakie mają dostarczyć Wykonawcy w celu potwierdzenia spełnienia warunków udziału w postępowaniu:

12.1 Oferta musi zawierać:

x	Dokumenty i oświadczenia potwierdzające spełnienie przez Wykonawcę warunków podmiotowych:
1.	- Podpisane oświadczenie Wykonawcy z art. 22 ust. 1 ustawy o spełnieniu warunków udziału w postępowaniu – załącznik nr 2 do SIWZ - <i>oświadczenie należy przedstawić w formie oryginału, podpisane przez Wykonawcę lub osobę upoważnioną.</i>
2.	Wykaz wykonanych usług zgodnie z postawionym warunkiem
3.	Podpisane oświadczenie Wykonawcy o braku podstaw do wykluczenia z postępowania, o których mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt. 1 ustawy – załącznik nr 2 do SIWZ.
x	Oświadczenie woli:
1.	<i>„Oferta cenowa”</i> przygotowana zgodnie ze wzorem podanym w załączniku nr 1 do SIWZ. do oferty należy załączyć projekt techniczny wykonawczy z opisami pokazujący wykonanie tablic i montażu do podłoża. W projekcje na rysunkach szczegółowych należy rozrysować elementy szczegółów wskazanych w opisie i sposób mocowania tablic do podłoża.
2.	Pełnomocnictwo do podpisania oferty, oświadczeń i dokumentów składających się na ofertę, o ile upoważnienie to nie wynika z innych dokumentów dołączonych do oferty - pełnomocnictwo należy przedstawić w formie oryginału, podpisane przez Wykonawcę lub w formie kserokopii poświadczonej za zgodność z oryginałem przez notariusza. Aktualny odpis z właściwego rejestru albo aktualne zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej w celu potwierdzenia umocowania osób do udzielenia pełnomocnictwa lub składania oświadczeń woli.

12.2. Kolejność złożonych dokumentów w ofercie powinna odpowiadać kolejności określonej w pkt. 12.1. Nie spełnienie tego wymogu nie będzie skutkowało odrzuceniem oferty.

12.3. Wszystkie kartki złożonej oferty powinny być kolejno ponumerowane, a ilość kartek wpisana do oferty cenowej. Nie spełnienie tego wymogu nie będzie skutkowało odrzuceniem oferty. Za kompletność złożonej oferty, która nie została ponumerowana Zamawiający nie bierze odpowiedzialności.

12.4. Dokumenty stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, należy w górnym prawym rogu oznaczyć zapisem: „Dokument stanowi tajemnicę przedsiębiorstwa”, i muszą być dołączone do oferty w oddzielnej kopercie oznaczonej: „Dokumenty stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa”.

12.5. Wszystkie dokumenty składane z ofertą muszą mieć formę oryginału albo kserokopii potwierdzonej za zgodność z oryginałem na każdej stronie zawierającej treść przez Wykonawcę (osobę/osoby upoważnioną do reprezentacji wykonawcy wymienioną w dokumencie rejestracyjnym prowadzonej działalności gospodarczej) lub pełnomocnika.

12.6. Jeżeli pełnomocnik w imieniu wykonawcy podpisuje także oświadczenie wiedzy o spełnieniu przez wykonawcę warunków udziału wykonawcy w postępowaniu, udzielone pełnomocnictwo ma zawierać upoważnienie do złożenia takiego oświadczenia.

12.7. Zamawiający wymaga by dokumenty składane w ramach oferty były sporządzone w języku polskim. Jeżeli oryginalny dokument został sporządzony w innym języku wymaga się oprócz tego dokumentu złożenia jego tłumaczenia na język polski, poświadczonego przez wykonawcę.

- 12.8. Brak jakiegokolwiek dokumentu wymaganego w SIWZ lub złożenie dokumentu w niewłaściwej formie lub niezgodnego z w/w opisem spowoduje odrzucenie oferty.
- 12.9. Jeżeli Wykonawca ma siedzibę lub miejsce zamieszkania poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie składanych dokumentów zastosowanie ma odpowiednio § 4 Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 2009 roku w sprawie rodzajów dokumentów jakich może żądać zamawiający od wykonawcy oraz form w jakich te dokumenty mogą być składane (Dz.U. z 2009 r. Nr 226, poz. 1817). Dokumenty sporządzone w języku obcym winny być składane wraz z tłumaczeniem na język polski, sporządzonym i podpisanym (każdy dokument) przez wykonawcę

13. Informacja o sposobie porozumiewania się Zamawiającego z Wykonawcami oraz przekazywania oświadczeń i dokumentów

- 13.1. Postępowanie o udzielenie zamówienia, z zastrzeżeniem wyjątków określonych w ustawie, prowadzi się z zachowaniem formy pisemnej. Zamawiający dopuszcza formę faksu. Strona, która otrzymuje dokumenty lub informacje faksem, jest zobowiązana na żądanie strony przekazującej dokument lub informację, do niezwłocznego potwierdzenia faktu ich otrzymania. Numery telefonów, faksu Zamawiającego zostały podane w pkt. 1 niniejszej specyfikacji.
- 13.2. Postępowanie o udzielenie zamówienia prowadzi się w języku polskim.

14. Wskazanie osób uprawnionych do porozumiewania się z Wykonawcami

Osobą uprawnioną do kontaktowania się z Wykonawcami jest:

- **Alojzy Jakóbiak Tel. 606-206-214 sprawy formalno prawne**

- **Wioletta Krzyżanowska Tel 041 342 14 36 przedmiotu zamówienia**

Dodatkowe wyjaśnienia i informacje dotyczące zamówienia można otrzymać w godz. **od 08:00 do 13:00** pod wymienionymi powyżej numerami telefonów lub osobiście w siedzibie prowadzącego postępowanie po uzgodnieniu telefonicznym.

15. Termin związania z ofertą

Termin związania ofertą **upływa po 30 dniach** od daty terminu składania ofert.

16. Opis sposobu przygotowania ofert

- 16.1. Oferta musi być sporządzona w języku polskim, pod rygorem nieważności w formie pisemnej. Zamawiający nie wyraża zgody na składanie ofert w postaci elektronicznej. Ewentualne poprawki w tekście oferty muszą być naniesione w czytelny sposób i parafowane przez Osoby Uprawnione.
- 16.2. Określenie przedmiotu zamówienia wraz z jego opisem z uwzględnieniem wymagań Zamawiającego, określonych w SIWZ.
- 16.3. Ofertę należy złożyć w zamkniętej kopercie, zapieczętowanej w sposób gwarantujący zachowanie w poufności jej treści oraz zabezpieczającej jej nienaruszalność do terminu otwarcia ofert.
- 16.4. Na kopercie oferty należy zamieścić następujące informacje:
„Oferta – Przetarg nieograniczony na Wykonanie z montażem indywidualnych tablic informacyjnych”, „Nie otwierać przed 2010-06-07., godz. 08:15”.
- 16.5. W przypadku braku w/w informacji Zamawiający nie ponosi odpowiedzialności za zdarzenia wynikające z tego braku, np. przypadkowe otwarcie oferty przed wyznaczonym terminem otwarcia, a w przypadku

składania oferty pocztą lub pocztą kurierską za jej nie otwarcie w trakcie sesji otwarcia ofert.

17. Miejsce i termin składania ofert

- 17.1. Ofertę należy złożyć w siedzibie Zamawiającego - sekretariat (pokój nr 226) w godzinach od 8.00 do 15.00, w terminie do dnia **07.06.2010r.** do godziny **08:00**.
- 17.2. Oferta złożona po terminie zostanie zwrócona niezwłocznie bez otwierania.

18. Miejsce i termin otwarcia ofert

- 18.1. Oferty zostaną otwarte w miejscu składania ofert, **w dniu 07.06.2010r.** o godzinie **08:15 pok. 217**
- 18.2. Wykonawcy mogą uczestniczyć w publicznej sesji otwarcia ofert. W przypadku nieobecności Wykonawcy przy otwieraniu ofert, zamawiający prześle Wykonawcy protokół z sesji otwarcia ofert na jego pisemny wniosek.
- 18.3. Oferta Wykonawcy zostanie odrzucona z postępowania, jeżeli Wykonawca nie złożył wymaganych oświadczeń lub nie spełnił innych wymagań określonych w ustawie lub niniejszym dokumencie, z zastrzeżeniem zasad określonych w art. 26 ust 3.
- 18.4. Informacja o rozstrzygnięciu postępowania zostanie umieszczona na stronie internetowej Zamawiającego, o której mowa w pkt.1 SIWZ.
- 18.5. Zamawiający powiadomi o wynikach postępowania wszystkich Wykonawców. Wybranemu Wykonawcy zamawiający wskaże termin i miejsce podpisania umowy.
- 18.6. Zamawiający nie przewiduje prowadzenia aukcji elektronicznej.

19. Sposób obliczenia ceny oferty

- 19.1. Oferta musi zawierać ostateczną, sumaryczną cenę obejmującą wszystkie koszty z uwzględnieniem wszystkich opłat i podatków ewentualnych upustów i rabatów oraz innych kosztów określonych w niniejszej SIWZ.
- 19.2. Cena musi być podana w **złotyach polskich** cyfrowo i słownie, w zaokrągleniu do drugiego miejsca po przecinku.
- 19.3. Rozliczenia między zamawiającym, a wykonawcą będą regulowane w złotych polskich.

20. Opis kryteriów, którymi Zamawiający będzie się kierował przy wyborze ofert wraz z podaniem znaczenia tych kryteriów oraz sposobu oceny ofert

- 20.1. Oceny ofert będzie dokonywała komisja. Zamawiający może żądać udzielania przez Wykonawców wyjaśnień dotyczących treści złożonych ofert oraz dokonać poprawek oczywistych pomyłek w treści oferty, niezwłocznie zawiadamiając o tym Wykonawców.
- 20.2. Kryterium oceny ofert jest: **najniższa cena (100 %)**
- 100 pkt. otrzyma Wykonawca oferujący najniższą cenę, pozostali proporcjonalnie mniej (wg wzoru poniżej).
- Punkty za oferowaną cenę zostaną przyznane poprzez pomnożenie ilorazu ceny najniższej (min.) do ceny oferowanej przez 100 pkt. i „wagę” kryterium 100 %.

$$W = \frac{\text{cena minimalna (spośród wszystkich ważnych ofert)}}{\text{cena oferty badanej}} \times 100 \text{ pkt.} \times 100\%$$

- 20.3. Zamawiający udzieli zamówienia Wykonawcy, którego oferta odpowiada wszystkim wymaganiom określonym w niniejszej specyfikacji i została

oceniona jako najkorzystniejsza w oparciu o podane kryteria wyboru, podpisując umowę, której projekt stanowi załącznik do niniejszej specyfikacji. Termin zawarcia umowy zostanie określony w informacji o wynikach postępowania lub wykonawca zostanie powiadomiony w inny sposób. Termin ten może ulec zmianie w przypadku złożenia przez któregoś z wykonawców środka ochrony prawnej. O nowym terminie zawarcia umowy wykonawca zostanie poinformowany po zakończeniu postępowania odwoławczego.

20.4. Z wybranym Wykonawcą Zamawiający zawrze umowę w trybie art. 94 ustawy uwzględnieniem zapisów art. 139 ustawy.

21. Istotne warunki umowy

Określa projekt umowy stanowiący załącznik nr 3 do SIWZ.

22. Pouczenie o środkach ochrony prawnej przysługującej Wykonawcy w toku postępowania udzielenie zamówienia

Wykonawcom oraz innym osobom, których interes doznał uszczerbku w wyniku naruszenia przez zamawiającego przepisów ustawy, przysługuje prawo wniesienia Odwołania do Prezesa Krajowej Izby Odwoławczej na zasadach określonych w dziale VI ustawy dla postępowań o wartości mniejszej od kwoty o której mowa w art.11 ust.8 ustawy. Na orzeczenie Izby stronom oraz uczestnikom postępowania odwoławczego przysługuje skarga do sądu.

Ponadto Wykonawca może w terminie przewidzianym do wniesienia odwołania poinformować zamawiającego o niezgodnej z przepisami ustawy czynności podjętej lub czynności zaniechanej do której był zobowiązany na podstawie ustawy, na które nie przysługuje odwołanie.

23. Załączniki stanowiące integralną część Specyfikacji (SIWZ)

• Załącznik nr 1	-	druk oferty cenowej
• Załącznik nr 2	-	oświadczenie
• Załącznik nr 3	-	projekt umowy
• Załącznik nr 4	-	wykaz usług
• Załącznik nr 5	-	wykaz miejsc montażu tablic

Opracował:

.....

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO SIWZ

.....
Miejscowość i data

.....
Pieczęć adresowa Wykonawcy

NIP: .....

REGON:.....

OFERTA CENOWA

Nawiązując do ogłoszenia o zamówieniu zamieszczonego w Biuletynie Zamówień Publicznych dotyczącego przetargu nieograniczonego na:

Wykonanie i montaż indywidualnych tablic informacyjnych dla zadania wynikającego z realizacji projektu p.n. „Turystyczna i gospodarcza kampania promocyjna Powiatu Kieleckiego **za:**

WARTOŚĆ BRUTTO PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA W KWOCIE: ..... ZŁ W TYM PODATEK

VAT

SŁOWNIE WARTOŚĆ BRUTTO: ..... **ZŁ**

- oświadczamy, że cena brutto obejmuje wszystkie koszty realizacji przedmiotu zamówienia;
- oświadczamy, że uzyskaliśmy od Zamawiającego wszelkie informacje niezbędne do rzetelnego sporządzenia niniejszej oferty zgodnie z wymogami określonymi w SIWZ;
- oświadczamy, że zapoznaliśmy się ze SIWZ i projektem umowy i nie wnosimy żadnych zastrzeżeń oraz uznajemy się za związanych określonymi w niej zasadami postępowania, przez okres 30 dni od daty otwarcia ofert;
- oświadczamy, że zobowiązujemy się, w przypadku wyboru naszej oferty, do zawarcia umowy na warunkach, w miejscu i terminie określonym przez Zamawiającego;
- oświadczamy, że jesteśmy (jestem) upoważnieni (upoważniony/a) do reprezentowania Wykonawcy;
- **oświadczamy, że wszystkie kartki naszej oferty łącznie ze wszystkimi załącznikami są ponumerowane i cała oferta została złożona na ..... zapisanych stronach podpisanych i kolejno ponumerowanych od nr ..... do nr .....**
Załącznikami do niniejszej oferty są:

.....
.....
.....

.....
imię i nazwisko, podpis osoby upoważnionej
do składania oświadczeń woli w imieniu
Wykonawcy

Załącznik nr 2
.....dnia.....

OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że przystępując do przedmiotowego postępowania o udzielenie zamówienia spełniam warunki, dotyczące:

- 1) posiadania uprawnień do wykonywania określonej działalności lub czynności, jeżeli przepisy prawa nakładają obowiązek ich posiadania;
- 2) posiadania wiedzy i doświadczenia;
- 3) dysponowania odpowiednim potencjałem technicznym oraz osobami zdolnymi do wykonania zamówienia;
- 4) sytuacji ekonomicznej i finansowej.

Prawdziwość powyższych danych potwierdzam własnoręcznym podpisem świadom odpowiedzialności karnej z art. 297 kk.

.....
(imię i nazwisko, podpis upoważnionego przedstawiciela
Wykonawcy)

.....dnia.....

OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że przystępując do przedmiotowego postępowania o udzielenie zamówienia nie podlegam wykluczeniu z postępowania na podstawie art. 24 ust 1 oraz ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych, (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 z późniejszymi zmianami).

Prawdziwość powyższych danych potwierdzam własnoręcznym podpisem świadom odpowiedzialności karnej z art. 297 kk.

.....
(imię i nazwisko, podpis upoważnionego przedstawiciela
Wykonawcy)

Załącznik nr 3

UMOWA nr ..... projekt

zawarta w Kielcach w dniu .....06.2010 roku pomiędzy:

..... **w Kielcach**, ul. ...., 25-..... Kielce, NIP nr .....,
reprezentowaną przez:

1) .....
zwaną dalej „**Zamawiającym**”,

a

.....
zwanym w treści umowy **Wykonawcą**
o następującej treści:

§ 1

1. Zamawiający zleca, a Wykonawca przyjmuje do realizacji „**Wykonanie 31 tablic informacyjnych w raz z montażem w miejscach wskazanych w SIWZ na terenie Powiatu Kieleckiego** zgodnie z wymogami określonymi w szczegółowym opisie przedmiotu zamówienia i przyjętym wraz z ofertą projektem technicznym.
1. Tablice informacyjne są wykonywane w związku z realizacją projektu „**Turystyczna i gospodarcza kampania promocyjna Powiatu Kieleckiego**”.

§ 2

1. Wykonawca wykona tablice zgodnie z przedstawionym projektem technicznym i otrzymanymi projektami graficznym do tablic w technice opisanej w SIWZ oraz dokona montażu tych tablic w miejscach wskazanych w SIWZ
2. Po wykonaniu pierwszej tablicy Wykonawca przedstawi do akceptacji Zamawiającemu wygląd wizualny tablicy.
3. W przypadku wystąpienia uwag do wykonanej tablicy Zamawiający w terminie dwóch dni od daty okazania tablicy przekaże swoje uwagi Wykonawcy
4. Wykonawca uwzględni wszystkie uwagi dotyczące wyglądu tablic zgłoszone przez Zamawiającego
5. Zgodnie z zaakceptowanym wzorcem Wykonawca wykona pozostałe tablice w terminie do: .....

§ 3

1. Strony ustalają wynagrodzenie ryczałtowe za wykonanie przedmiotu zamówienia, o którym mowa w § 1 w kwocie .... **zł brutto** (słownie: .....
2. Zamawiający po zakończeniu realizacji przedmiotu zamówienia dokona zapłaty 80% kwoty wymienionej w ust. 1. Pozostała część zostanie wypłacona po zakończeniu malowania zasadniczym kolorem TVT 5077.
3. Zapłata częściowa będzie następowała po otrzymaniu przez Zamawiającego faktur VAT, przelewem na konto bankowe Wykonawcy wskazane w fakturach. Zamawiający dopuszcza możliwość składania faktur częściowych.
4. Zamawiający dokona zapłaty w terminie 30 dni od daty otrzymania faktury wraz z protokołami odbioru potwierdzającymi otrzymanie przez beneficjenta tablicy informacyjnej.
5. Za datę zapłaty strony przyjmują datę obciążenia rachunku Zamawiającego.

§ 4

1. Wykonawca udziela rękojmi na dostarczone tablice informacyjne na okres 3 lat licząc od dnia montażu tablic w miejscach wskazanych w SIWZ.
2. W przypadku stwierdzenia wady w zamontowanej tablicy wykonawca jest zobowiązany usunąć tą wadę w terminie trzech dni od daty zgłoszenia lub wymienić na wolną od wad

§ 5

1. W przypadku nie wykonania lub nie należytego wykonania umowy przez Wykonawcę Zamawiający może naliczyć karę umowną w następujących przypadkach i wysokościach:
  - a. za zwłokę w przekazaniu przedmiotu umowy w wysokości 0,2 % ceny za każdy dzień opóźnienia,
  - b. za zwłokę w usunięciu wad stwierdzonych przy odbiorze lub w okresie rękojmi w wysokości 0,2% ceny za każdy dzień zwłoki licząc od dnia wyznaczonego na usunięcie wad.
  - c. za odstąpienie od umowy przez Zamawiającego z przyczyn leżących po stronie Wykonawcy w wysokości 10 % ceny.

2. O nałożeniu kary umownej, jej wysokości i podstawie jej nałożenia Zamawiający będzie informował Wykonawcę pisemnie w terminie 14 dni od zaistnienia zdarzenia stanowiącego podstawę nałożenia kary.
3. Zamawiający zastrzega sobie prawo dochodzenia odszkodowania uzupełniającego na zasadach ogólnych Kodeksu Cywilnego jeżeli, wartość powstałej szkody przekroczy wysokość kary umownej.

§ 6

Zamawiającemu przysługuje prawo odstąpienia od umowy w razie zaistnienia istotnej zmiany okoliczności powodującej, że wykonanie umowy nie leży w interesie publicznym, czego nie można było przewidzieć w chwili zawarcia umowy (zgodnie z art. 145 Ustawy Prawo Zamówień Publicznych).

§ 7

Zmiana postanowień niniejszej umowy może nastąpić za zgodą obu stron wyrażoną na piśmie pod rygorem nieważności takiej zmiany.

§ 8

Właściwym do rozpoznania sporów wynikłych na tle realizacji niniejszej umowy jest sąd powszechny właściwy dla siedziby Zamawiającego.

§ 9

1. W sprawach nieuregulowanych niniejszą umową obowiązują przepisy Kodeksu Cywilnego i Ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo Zamówień Publicznych (t. j. Dz. U. z 2007r. Nr 223, poz.1655 oraz z 2008r. Nr 171, poz. 1058 z późn. zm).
2. Integralne części niniejszej umowy stanowią:
  - a) Oferta Wykonawcy,
  - b) Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia (SIWZ).

§ 10

Umowa niniejsza sporządzona została w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, po 1 egzemplarzu dla każdej ze stron.

ZAMAWIAJĄCY

WYKONAWCA

Załącznik nr 4 - wzór wykazu wykonanych usług.

Nr postępowania nadany sprawie .....

WYKONAWCA:

I.p.	Nazwa(y) Wykonawcy(ów)	Adres(y) Wykonawcy(ów)

WYKAZ WYKONANYCH I ZAMONTOWANYCH TABLIC

OŚWIADCZAM(Y), ŻE:

wykonałem(wykonaliśmy) następujące tablice:

L.p.	Nazwa usługi	Wartość w PLN	Przedmiot usługi (należy określić zakres i wartość usługi)	Data wykonania		Odbiorca (nazwa, adres, nr telefonu do kontaktu)	Nazwa Wykonawcy
				początek (data)	zakończenie (data)		
1.							
2.							

UWAGA – Wykonawca jest zobowiązany dostarczyć dokument potwierdzający należyte wykonanie wskazanych w tabeli powyżej usług. Brak dokumentu lub dokument niepotwierdzający należytego wykonania danej usługi skutkuje nie uznaniem danej roboty za należycie wykonaną

PODPIS:

I.p.	Nazwa(y) Wykonawcy(ów)	Nazwisko i imię osoby (osób) upoważnionej(ych) do podpisania niniejszej oferty w imieniu Wykonawcy(ów)	Podpis(y) osoby(osób) upoważnionej(ych) do podpisania oferty w imieniu Wykonawcy(ów)	Pieczęć(cie) Wykonawcy(ów)	Miejsce i data

Załącznik nr 5 – miejsca montażu tablic.

Gmina	Indywidualne tablice informacyjne	
	Lokalizacja	Nr działki
Bieliny	Chałupa w Kakoninie	329/1
	Bieliny – Centrum Aktywności Lokalnej	1247
Bodzentyn	Ruiny Zamku	3234/6
	Św. Katarzyna	227/1
	Siekierno	487
Chęciny	Jaskinia Raj	304
	Zamek	22
	Miedzianka	24
Chmielnik	Piotrkowice – Kościół	292
Daleszyce	Park Cisowsko-Orłowiński	46-47
Górno	Leszczyny – Kościół	333/6
	Krajno – punkt widokowy	497/3
Łagów	Jaskinia Zbójcka	549
Łopuszno	-	
Masłów	Ciekoty	257/5
Miedziana Góra	Bobrza	358/14
	Tor samochodowy	418/16
Mniów	Stachura	308
Morawica	Chałupki	54
	Brzeziny Kościół	976
	Lisów – Kościół	294/1
Nowa Słupia	Piecowisko	1195/4
	Święty Krzyż	2003
Piekoszów	Ruiny Zamku	132/1
	Rezerwat Chelosiowa Jama	639/46
Pierzchnica	Drugnia	485
Raków	Drogowle – Kościół	448/6
Sitkówka-Nowiny	Szewce	414
Strawczyn	Oblęgorek	1047
	Kuźniaki	207/2
Zagnańsk	Zachemie - Kościół	681
	Samsonów	1427